

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

**Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи
кафедра педагогіки і психології дошкільної та спеціальної освіти**

**Формування соціальної компетентності старших дошкільників
засобами Web-орієнтованими і мультимедійними технологіями**

**Кваліфікаційна робота
Рівень вищої освіти – другий (магістерський)**

Виконала:

студентка 2 курсу, 617 групи

Комісарчук Маріна

Володимирівна

Керівник:

канд. педагогічних наук,

доцент Комісарик М.І.

До захисту допущено

на засіданні кафедри

протокол № _____ від _____ 2023 р.

Зав. кафедрою _____ проф. Олійник М.І.

АНОТАЦІЯ

Комісарчук М.В. Формування соціальної компетентності старших дошкільників засобами Web-орієнтованими і мультимедійними технологіями. – Рукопис. Магістерська робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 012 Дошкільна освіта. – Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. – Чернівці, 2023. – 72 с.

Це дослідження зосереджується на розробці та впровадженні інноваційних методик, спрямованих на формування соціальної компетентності у дітей старшого дошкільного віку через використання web-орієнтованих і мультимедійних технологій. В контексті сучасного інформаційного суспільства, де цифрові засоби інтенсивно впливають на розвиток дітей, це дослідження акцентує на необхідності інтегрування цифрових технологій у процес освіти та виховання дошкільників. Метою є розробка комплексної програми, яка включає інтерактивні ігри, навчальні мультимедійні матеріали та веб-ресурси для ефективного розвитку комунікативних навичок, емоційного інтелекту, критичного мислення та інших ключових аспектів соціальної компетентності.

Дослідження підтверджує, що систематичне та методично виважене використання цифрових ресурсів може позитивно вплинути на соціальну компетентність дітей, сприяючи їх гармонійному розвитку та підготовці до шкільного життя. Результати експерименту, проведеного в рамках дослідження, виявили значне поліпшення у рівнях соціальної компетентності учасників експерименту, що свідчить про ефективність запропонованої методики. Особлива увага приділяється індивідуальному підходу та активному залученню вихователів у процес впровадження цифрових технологій у виховний процес.

Дане дослідження відіграє важливу роль у розумінні потенціалу веб-орієнтованих і мультимедійних технологій для розвитку навичок

майбутнього покоління, відкриваючи нові горизонти для сучасної освіти дошкільників.

Ключові слова: соціальна компетентність, дошкільна освіта, мультимедійні технології, web-орієнтовані ресурси, інтерактивне навчання, емоційний інтелект, комунікативні навички, цифрова безпека, інформаційні технології в освіті, критичне мислення

ABSTRACT

Komisarchuk M.V. Enhancing Social Competence in Older Preschoolers with Web-Oriented and Multimedia Technologies. – Chernivtsi, 2023.

This study explores innovative methods for developing social competence in older preschoolers using web-oriented and multimedia technologies. It addresses the integration of digital tools into preschool education, aiming to enhance communication skills, emotional intelligence, and critical thinking. The research demonstrates that using digital resources positively influences children's social development, preparing them for school life. Results from an experimental application of these methods showed notable improvement in social competencies, underscoring the effectiveness of this approach. The study highlights the importance of personalized teaching strategies and the role of educators in applying digital technologies in preschool settings.

Keywords: social competence, preschool education, multimedia technologies, interactive learning, digital safety.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ WEB-ОРІЄНТОВАНИМИ І МУЛЬТИМЕДІЙНИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ.....	8
1.1. Сутність поняття соціальна компетентність у працях закордонних та вітчизняних учених.....	8
1.2. Структура і характеристика соціальної компетентності дітей дошкільного віку	13
1.3. Проблема готовності педагогічних кадрів до використання використання інформаційно-комунікаційних технологій у роботі з дітьми дошкільного віку.....	23
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ WEB-ОРІЄНТОВАНИМИ І МУЛЬТИМЕДІЙНИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ	31
2.1. Організація і методика проведення дослідження	31
2.2. Структура та рівні сформованості соціальної компетентності дітей старшого дошкільного віку.....	41
2.3. Методика використання web-орієнтованих і мультимедійних технологій для формування соціальної компетентності дітей старшого дошкільного віку та перевірка її ефективності.....	51
ВИСНОВКИ.....	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	62
ДОДАТКИ.....	70

ВСТУП

Актуальність дослідження. Формування соціальної компетентності старших дошкільників за допомогою веб-орієнтованих та мультимедійних технологій є актуальним напрямком дослідження, особливо в контексті стрімкого розвитку технологій. Знайомство з цифровими засобами вже в дошкільному віці може сприяти розвитку компетенцій, які будуть важливими в майбутньому. Навчання дітей ефективно спілкуватися та взаємодіяти в цифровому середовищі є ключовим для їх соціального розвитку та адаптації у сучасному світі. Раннє знайомство з цифровими технологіями може полегшити перехід дітей до формального освітнього середовища, де такі технології вже активно використовуються, а також сприяти розвитку креативності та інноваційного мислення.

Дослідження в цій області може мати значний вплив на розвиток і формування в дітей дошкільного віку важливих для сучасного інформаційного суспільства компетентностей, адже системне запровадження ІКТ в освітній галузі, суттєво розширює можливості педагога у роботі, оптимізує управлінські процеси.

Стан дослідженої проблеми. Різноманітні аспекти формування соціальної й комунікативної компетентності вивчаються такими науковцями, як Н. Гавриш, Л. Гієнко, М. Гончарова-Горянська та ін. Проблему становлення соціально-комунікативної компетентності дошкільників досліджують А. Богуш, О. Кононко, В. Кузьменко, С. Кулачківська, С. Ладивір, С. Матвієнко, Т. Поніманська, М. Савченко та ін. Серед дослідників, які вивчали можливості застосування ІКТ у процесі навчання дітей дошкільного віку – О. Даценко, Ж. Матюх, Т. Марковська, С. Ляшенко, З. Зінченко, Ю. Запорожченко, Т. Поніманська та ін.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати, розробити методику формування соціальної компетентності дітей дошкільного віку засобами

web-орієнтованих і мультимедійних технологій та перевірити її ефективність.

Завдання дослідження:

1) проаналізувати проблему компетентності та соціальної компетентності дітей старшого дошкільного віку у науковій літературі.

2) проаналізувати готовність педагогів до використання web-орієнтованих і мультимедійних технологій у роботі з дітьми дошкільного віку.

3) розробити методiku формування соціальної компетентності дітей дошкільного віку засобами web-орієнтованих і мультимедійних технологій та перевірити її ефективність.

Об'єкт дослідження – соціальна компетентність дітей дошкільного віку.

Предмет дослідження – вплив web-орієнтованих і мультимедійних технологій на формування соціальної компетентності дітей дошкільного віку.

Методи дослідження: теоретичні: ретроспективний та системно-структурний аналіз, порівняння, узагальнення, класифікація, систематизація, абстрагування.

Емпіричні: експеримент, опитування (анкетування, бесіда, тестування), спостереження.

Практичне значення результатів дослідження. Полягає у можливості використання запропонованих психолого-педагогічних умов формування соціальної компетентності дітей дошкільного віку засобами web-орієнтованих і мультимедійних технологій вихователями закладів дошкільної освіти та батьками.

Теоретичне значення результатів дослідження полягає у тому, що отримані результати дозволяють розширити наукове уявлення про значення

використання web-орієнтованих і мультимедійних технологій на формування соціальної компетентності дітей дошкільного віку.

Структура роботи: Кваліфікаційна робота складається з вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (70 найменувань) та додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ WEB-ОРІЄНТОВАНИМИ І МУЛЬТИМЕДІЙНИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ

1.1. Сутність поняття «соціальна компетентність у працях закордонних та вітчизняних учених

У контексті нашого дослідження важливе значення мають думки вчених стосовно тлумачення ключових понять соціальної компетентності. Особлива увага приділяється розгляду різних наукових підходів та інтерпретацій визначень, які стосуються основних концепцій змісту даного поняття, соціалізації, компетентності та соціальної компетентності. Розглянемо детальніше кожен із них.

У психолого-педагогічній літературі термін «соціалізація» вважається центральною категорією і має різне значення залежно від контексту. Його можна розглядати в кількох контекстах. Розглянемо детальніше, кожен із них [15, с.21].

Соціалізація – процеси засвоювання й відтворення індивідом суспільного досвіду, як результат чого він стає особистістю і набуває необхідних для життя в суспільстві психічних якостей, знань, умінь, навичок і мови, а також можливості спілкування й взаємодії з людьми [5, с. 307].

Також соціалізацію розглядають як сукупність усіх соціальних і психологічних процесів, через які людина засвоює систему знань, норм і цінностей, що дозволяє їй функціонувати як повноцінний член суспільства [23, с.202].

Науковці, розглядають соціалізацію як процес входження індивіда до різноманітних соціальних груп на підставі засвоєння необхідних для інтеграції у їхню структуру видів і форм діяльності [32, с.131].

В 1990-х роках в науковій літературі почав активно розвиватися підхід до соціалізації як до процесу «соціалізації-інтеграції» [24, с.115].

Основною ідеєю цього підходу є творчий пошук індивідом своєї ідентичності або «Я». Паралельно, поширення отримало поняття «соціальне виховання», яке розглядається як важлива частина процесу соціалізації [24, с.24].

Соціальне виховання визначається як педагогічно керований і спрямований процес, метою якого є розвиток соціальної зрілості та загальний розвиток особистості через залучення її до різних видів соціальних взаємодій, таких як гра, спілкування, навчання та соціальна активність [34, с.416].

У «Енциклопедії освіти» визначені наступні критерії, які характеризують соціалізованість людини:

1) Зміст сформованих установок, стереотипів, цінностей, картин світу, який означає, що у соціалізованої особистості є встановлені погляди, уявлення, та цінності, які вона поділяє зі своїм суспільством.

2) Адаптованість особистості, її спосіб життя, законослухняна поведінка, що позначає здатність особистості ефективно функціонувати в суспільстві, ведучи спосіб життя, що відповідає соціальним нормам і правилам.

3) Соціальна ідентичність (групова, загальнолюдська), яка відображає розуміння особистістю свого місця у суспільстві, відчуття приналежності до певних соціальних груп, а також відчуття своєї частки в загальнолюдських цінностях.

4) Рівень незалежності, впевненості та самостійності, ініціативності й незакомплексованості, розкнутості, ці якості вказують на здатність

особистості самостійно приймати рішення, впевненість у власних силах, ініціативність в діях та відсутність непотрібних комплексів або сором'язливості [43, с.1040].

У межах нашого дослідження, ми визначаємо соціалізацію як взаємопов'язаний процес, який сприяє соціальному формуванню особистості. Цей процес включає інтеграцію особистості в соціальне середовище, її адаптацію та прийняття індивідуальних цінностей та культурних аспектів суспільства [35, с.520].

Крім того, соціалізація лежить в основі розвитку соціальної компетентності особистості, що включає навички ефективної взаємодії та співпраці в соціумі.

Поряд з поняттям соціалізація, доцільно розглядати соціальне виховання, яке у науковій літературі розглядається як складний процес, який включає інтеграцію молодого покоління в соціальне життя з усією його різноманітністю [43, с.152].

Це може відбуватися як в спонтанному порядку, наприклад, через народну педагогіку, так і в цілеспрямованому через організований вплив та взаємодію між освітніми закладами, сім'єю та іншими виховними інститутами [24, с.120].

В праці «Енциклопедія освіти», «соціальне виховання» описане як процес та результат спеціалізованого впливу на індивіда для засвоєння загальнолюдських та спеціальних знань, соціального досвіду з метою розвитку позитивних ціннісних орієнтирів та соціально значимих якостей.

У Малій енциклопедії з соціальної педагогіки, це поняття подано також як процес і результат впливу на особистість, але з акцентом на планомірну та впорядковану допомогу в розвитку природно-творчих сил людини, стимулювання до самовдосконалення, саморозвитку та самореалізації через активну діяльність, спілкування, пізнання, що сприяє психічному і фізичному розвитку особистості та формуванню її життєвого

сенсу. Соціальне виховання реалізується через різні соціальні та освітні установи, які сприяють соціалізації, культурологічному, адаптаційному, ціннісноутворюючому, нормативному розвитку індивіда [7, с.552].

Зміст поняття «компетентність» у психолого-педагогічній науці досить широкий і багатогранний. Детальніше, це поняття охоплює такі аспекти.

Компетентність включає в себе сукупність знань, досвіду, цінностей та ставлень, які особистість може застосовувати у житті. Це не просто набір знань або окремих навичок, а складне утворення, що дозволяє індивіду ефективно діяти в різних ситуаціях [24, с.640].

Компетентність виражається у здатності особистості реалізувати свої знання та навички на практиці, вирішувати конкретні завдання та виконувати певні ролі в суспільстві [31, с.400].

Важливим аспектом компетентності є вміння вступати в контакти, співпрацювати з іншими, бути відкритим до нових ідей та готовим до змін. Компетентність передбачає також готовність та здатність до самовизначення, самостійного пошуку, творчого підходу до вирішення проблем [63, с.25].

Особистість, що володіє компетентністю, формує свої уявлення та погляди на основі глибокого осмислення знань, власного досвіду та цінностей, і може застосовувати їх у своїй діяльності.

В психолого-педагогічній літературі, компетентність часто розглядається як ключова здатність для розв'язання широкого кола навчальних та життєвих завдань. Це поняття є інтегрованою здатністю особистості, яка об'єднує знання, досвід, цінності та ставлення, що можуть цілісно реалізовуватися на практиці. Компетентність включає в себе вміння співпрацювати, вступати в контакти, бути готовим до змін, до самовизначення, а також здатність до самостійного пошуку розв'язків нових

проблем і творчого перетворення дійсності на основі особистісно-осмислених знань, умінь, навичок та ціннісних настанов [51, с.422].

Згідно з вітчизняними науковими дослідженнями, існує ряд основних компетентностей, які включають в себе комплекс знань, умінь, навичок та цінностей. Серед цих ключових компетентностей виділяються такі як навчальна компетентність, що охоплює уміння навчатися, громадянська компетентність, загальнокультурна, інформаційна, соціальна, та здоров'язберігаюча компетентність.

На основі цих даних можна зробити висновок про значну роль та актуальність формування соціальної компетентності як важливого завдання сучасної педагогічної науки. Особливо це стосується різних напрямів розвитку соціальної компетентності серед учнівського контингенту загальноосвітніх навчальних закладів [24, с.134].

Розглянемо поняття соціальна компетентність. Соціальна компетентність у психолого-педагогічній літературі описується як багатогранна здатність особистості, яка включає в себе різні аспекти. Основні з них ґрунтуються на тому, що соціальна компетентність охоплює здатність особистості до ефективного спілкування, встановлення та підтримання позитивних міжособистісних відносин, здатність до емпатії, розуміння емоцій та потреб інших людей. Це включає вміння працювати в групі, вирішувати конфлікти, бути гнучким і відкритим до інших точок зору [25, с.312].

Соціально компетентна особистість вміє адаптуватися до змінних ситуацій, має гнучкість у прийнятті рішень і може ефективно діяти в непередбачуваних обставинах [53, с. 520].

Включає розуміння власних емоцій, мотивацій, сильних і слабких сторін, а також здатність керувати своїми емоційними реакціями та поведінкою. Розуміння та відповідальне ставлення до соціальних норм, цінностей, культурних особливостей суспільства. Виховання власних

етичних стандартів, норм поведінки, відповідальності за власні дії, розвиток критичного мислення [19, с.217].

Соціальна компетентність важлива для особистісного розвитку та успішної взаємодії з оточуючим світом. Вона включає в себе набір знань, умінь, навичок та ставлень, які дозволяють особистості бути ефективною та адаптованою в соціальному контексті [25, с.231].

В наукових роботах закордонних дослідників, наприклад у працях, виокремлено наступні елементи соціальної компетентності, сюди входять знання щодо функціонування соціальних інститутів у суспільстві. розуміння соціальних структур. ознайомлення з рольовими вимогами та очікуваннями, які суспільство пред'являє до людей різних соціальних статусів. Знання загальнолюдських норм та цінностей, а також норм (звичаїв, традицій, законів тощо) у різних сферах соціального життя - національній, релігійній, політичній, економічній, духовній та інших [26, с.1018].

Усвідомлення людиною своєї ролі як соціального суб'єкта та сприйняття себе в цьому аспекті. Навички рольової поведінки: Розвиток навичок, які відповідають певному соціальному статусу. Вміння ефективної соціальної взаємодії: Оволодіння засобами вербальної та невербальної комунікації [23, с.90].

Ці компоненти соціальної компетентності підкреслюють важливість умінь взаємодіяти ефективно у соціумі, розуміння соціальних механізмів та вміння адаптуватися до різних соціальних ролей.

Отже, на основі аналізу різних підходів до визначення поняття компетентності, соціальна компетентність розглядається як фундаментальна складова життєвих умінь особистості, яка інтегрує ключові характеристики індивіда, відображаючи його прогрес у розвитку взаємовідносин з іншими. Ця компетентність сприяє глибокому розумінню

та адекватному сприйняттю соціальної дійсності, що є важливим для повноцінної адаптації та взаємодії в суспільстві.

1.2. Соціальна компетентність дітей дошкільного віку

Відповідно до Базового компонента дошкільної освіти соціально-громадянська компетентність — це здатність до прояву особистісних якостей, соціальних почуттів, любові до Батьківщини; готовність до посильної участі в соціальних подіях, що відбуваються у дитячих осередках, громаді, суспільстві та спрямовані на покращення спільного життя [17].

Соціальна компетентність у дітей дошкільного віку ключово впливає на їх здатність до ефективної взаємодії в міжособистісних стосунках та їхню підготовку до навчання в школі. Розглянемо основні умови розвитку соціальної компетентності в дошкільному віці:

Перша умова це самостійність дитини, яка включає здатність діяти незалежно від вказівок дорослих, виходячи з власних переконань та досвіду, та задовольняти свої індивідуальні та соціальні потреби.

Друга умова це активна соціальна поведінка, яка ґрунтується на бажанні дошкільника бути активним у соціальному середовищі, проявляти себе як суб'єкт діяльності, пізнання та спілкування [24, с.218].

Основними компонентами соціальної компетентності:

1) Емоційно-почуттєвий компонент соціальної компетентності є одним з ключових у розвитку дитини дошкільного віку. Цей аспект охоплює: адекватну оцінку та реакцію на емоції інших. Діти старшого дошкільного віку вчаться розуміти емоційні стани інших людей, виявляти співчуття та реагувати на них відповідно. Наприклад, дитина може втішати однолітка, який засмучений, або радіти його успіхам.

Самосприйняття у соціальних відносинах полягає у тому, що діти навчаються сприймати себе у контексті своїх стосунків з однолітками та дорослими. Сюди входить розуміння власної ролі в дружбі, у групових іграх чи в сімейних відносинах.

Вираження емоційних реакцій та ставлення до людей полягає у тому, що діти вчаться виражати свої емоції (радість, злість, сум тощо) та розвивають ставлення до інших, наприклад, виявляючи доброзичливість, уважність або повагу.

Прагнення до добрих вчинків та емоційна підтримка полягає у тому, що діти дошкільного віку починають розуміти важливість доброзичливості та підтримки, наприклад, ділячись іграшками, допомагаючи іншим або виявляючи турботу.

Емпатія та співчуття це розвиток здатності відчувати та розуміти емоції інших, співпереживати їм, що є важливим для формування здорових міжособистісних відносин [25, с.368].

2) Мотиваційно-ціннісний компонент охоплює розвиток емоційно-почуттєвих аспектів, які є критично важливим для формування гармонійної особистості, здатної адекватно сприймати себе та інших у соціальному середовищі, ефективно взаємодіяти та будувати міцні стосунки [24, с.448]. Розвиток мотиваційно-ціннісного компоненту в дошкільному віці має критичне значення для формування основ особистісної ідентичності, соціальної взаємодії та загального психологічного благополуччя дитини.

3) Діяльнісно-поведінковий компонент: охоплює ряд важливих аспектів, пов'язаних із внутрішніми стимулами та цінностями дитини. Зокрема він включає соціальні потреби, які розглядаються як бажання дітей належати до групи, відчувати любов, прийняття, безпеку та визнання від однолітків та дорослих. Соціальні потреби також включають бажання спілкуватися, грати з іншими дітьми та взаємодіяти з дорослими.

Наступна складова це інтереси, вона стосується різноманітних активностей, ігор та предметів, які приваблюють увагу дітей і залучають їх до діяльності. Інтереси дитини можуть розвиватися та змінюватися відповідно до її віку, досвіду та впливу оточуючого середовища.

Ціннісні орієнтації це основоположні цінності, які дитина набуває впродовж свого розвитку. Це можуть бути моральні норми, такі як чесність, доброта, повага, відповідальність. Цінності формуються під впливом родини, навчального середовища, культури та суспільства загалом.

Також важливим елементом є розвиток цінностей та інтересів, які відбувається в контексті змін, які відбуваються в соціальних інституціях, таких як сім'я, освітні заклади, ЗМІ, культурні та громадські організації. Ці зміни можуть впливати на те, які цінності й інтереси вважаються важливими та актуальними [53, с.112].

Соціальна діяльність і поведінка включає в себе здатність дитини взаємодіяти з іншими в різних соціальних контекстах, таких як гра, навчання, сімейні зібрання. Це також стосується участі у групових активностях, здатності ділитися, вирішувати конфлікти, вибудовувати дружні стосунки та взаємодіяти з дорослими.

Адекватність поведінки до соціальних норм: освоєння норм та правил поведінки, які прийняті в суспільстві. Діти дошкільного віку вчать дотримуватися цих норм у різних ситуаціях, що сприяє їх соціальній адаптації.

Соціальне самовизначення це здатність дитини розуміти свою роль і місце в соціальних групах, таких як сім'я, дитячий садок, група однолітків. Розвиток почуття причетності та усвідомлення своєї унікальності у соціальних взаємодіях [14, с.235].

Взаємодія та співпраця з іншими це вміння налагодити спільну діяльність, гармонійні стосунки з однолітками, здатність діяти в команді, взаємодопомога.

Розвиток соціального досвіду це набуття досвіду спілкування, що включає вміння знаходити ефективні способи співробітництва, актуалізацію соціального досвіду в різних видах діяльності.

Практична реалізація соціальної компетентності включає в себе виявлення дитиною своїх умінь і навичок у реальних життєвих ситуаціях, де вона може показати свої соціальні вміння та поведінку.

Розвиток діяльнісно-поведінкового компоненту в дошкільному віці є фундаментальним для формування здатності дитини до адекватної взаємодії в соціальному середовищі, вироблення важливих життєвих навичок і підготовки до подальшого навчання та соціалізації.

Також важливим у розвитку особистості дитини є особливості прояву соціальної компетентності, яка охоплює наступні ознаки:

1) Прийняття соціальних правил і норм: Прийняття соціальних правил і норм у дітей дошкільного віку є ключовою складовою їхньої соціальної компетентності. Цей процес включає в себе кілька аспектів таких як розуміння та дотримання правил, де дошкільники вчаться розуміти та дотримуватися соціальних норм та правил, які існують у їхньому оточенні. Він охоплює правила поведінки вдома, у дитячому садку, на ігровому майданчику та в інших соціальних ситуаціях.

2) Розвиток моральних цінностей. В процесі соціалізації діти формують свої моральні цінності, вчаться розрізняти правильні та неправильні вчинки, добро та зло.

3) Адаптація до соціального середовища це прийняття соціальних правил допомагає дітям адаптуватися до різних соціальних середовищ, відчувати себе частиною групи та взаємодіяти з іншими дітьми та дорослими.

4) Розвиток відповідальності та самоконтролю: дошкільники починають розуміти важливість дотримання правил та наслідки їх порушення. Вони вчаться бути відповідальними за свої дії та контролювати свою поведінку.

5) Вміння працювати в команді та взаємодіяти з іншими: прийняття та дотримання правил сприяє розвитку навичок роботи в групі, співпраці та взаємодопомоги, що є важливим для соціальної взаємодії. Розвиток цих аспектів соціальної компетентності є фундаментальним для загального розвитку дитини, її майбутнього успіху в навчанні та соціальній адаптації [59,с.217].

б) Гнучкість у сприйнятті нових вражень.

Гнучкість у сприйнятті нових вражень є однією з ключових характеристик соціальної компетентності дітей дошкільного віку. Цей аспект охоплює кілька важливих елементів, зокрема адаптивність до нових ситуацій, так як діти вчаться адаптуватися до нових обставин, які можуть включати зміну середовища (наприклад, перехід з дому в дитячий садок), нових людей (зустріч з новими однолітками або вчителями) або нових викликів (вирішення незнайомих завдань) [25, с.14].

Відкритість до нових ідей і досвіду: гнучкість також означає здатність дітей бути відкритими до нових ідей, ігор, методів навчання та досвідів. Це допомагає їм розвивати творчість та критичне мислення.

Еластичність емоційних реакцій, полягає у тому що дошкільники вчаться бути гнучкими у своїх емоційних реакціях, що означає здатність зберігати спокій у нових або несподіваних ситуаціях, а також адаптувати свої емоції відповідно до змін у оточенні [67, с.169]

Розвиток Позитивного Ставлення до Змін: Важливо, щоб діти розвивали позитивне ставлення до змін, сприймаючи їх як можливість для навчання та розвитку, а не як щось лякаюче або негативне.

Гнучкість у взаємодії з іншими полягає у вмінні швидко встановлювати зв'язок з новими однолітками та вчителями, адаптуватися до різних стилів спілкування та взаємодіяти в різних соціальних групах.

Розвиток гнучкості у сприйнятті нових вражень допомагає дітям дошкільного віку краще адаптуватися до світу навколо них, сприяє їхньому соціальному та емоційному благополуччю, а також підготовці до шкільного життя. Це також сприяє розвитку навичок, необхідних для навчання, розвитку особистості та ефективної взаємодії з оточуючими [45, с.208].

Зазначені аспекти є важливими складовими соціальної компетентності дитини-дошкільника, і кожен з яких має свої особливості. Розглядаючи добір корисних соціальних ролей та відповідальну поведінку, важливо звернути увагу на те, що діти дошкільного віку вчаться ідентифікувати різні соціальні ролі, які існують у суспільстві, і визначати, які з них вони хочуть взяти на себе. Наприклад, роль друга, члена сім'ї, учня тощо.

Відповідальна поведінка включає вчення дітей розуміти та приймати відповідальність за свої дії, відчувати себе частиною групи і спільноти, а також розуміння наслідків своїх вчинків.

Орієнтування в правах та обов'язках, ґрунтується на тому, що діти вчаться розуміти свої права (наприклад, право на гру, відпочинок, освіту) та обов'язки (наприклад, дотримання правил поведінки, допомога батькам) [67, с.128].

Важливо, щоб діти розуміли, що права та обов'язки існують в балансі та є необхідними для гармонійного співіснування в суспільстві [56, с.255].

Уміння рахуватися з інтересами та бажаннями інших людей, означає, що діти навчаються враховувати почуття, думки та потреби інших, не ігноруючи при цьому власні. Така здатність допомагає дітям розвивати емпатію, взаєморозуміння та взаємоповагу.

Уміння налагоджувати гармонійні взаємини та уникати конфліктів: включає в себе здатність дитини співпрацювати з однолітками та

дорослими, вирішувати конфлікти мирним шляхом, а також знаходити компроміси.

Розвиток навичок мирного вирішення спорів, вміння слухати та висловлювати свою точку зору ввічливо та конструктивно.

Розвиток цих аспектів у дошкільному віці має велике значення для формування дитини як соціально адаптованої, відповідальної та здатної до позитивної взаємодії особистості [45, с.231].

У сучасному світі діти мають доступ до широкого спектру медіа, включаючи телебачення, інтернет, ігри та соціальні мережі. Це може позитивно впливати на розвиток, але також може призвести до перенасичення інформацією та неправильного сприйняття реальності. Важливо навчити дітей критично ставитися до інформації, яку вони отримують, вміти відрізнити рекламу від реального контенту, фікцію від реальності.

Вплив медіа та технологій на розвиток соціальної компетентності старших дошкільників є багатограним і має як позитивні, так і потенційно негативні наслідки. Позитивними аспектами використання інформаційних технологій є наступні:

- Доступ до широкого спектру освітніх ресурсів, таких як навчальні програми, ігри та додатки, які можуть сприяти розвитку мовлення, логічного мислення, творчості та соціальних навичок.

- Розвиток цифрових навичок: у сучасному світі цифрова грамотність стає ключовою компетентністю, тому раннє знайомство з технологіями може допомогти дітям адаптуватися до сучасних вимог.

Проте існує ряд ризиків і недоліків, зокрема:

- Перенасичення інформацією: надмірне використання медіа може призвести до інформаційного перевантаження, що впливає на увагу, концентрацію та психічне здоров'я дітей.

- Неправильне сприйняття реальності: часте перебування в віртуальному світі може призвести до спотворення реального сприйняття світу, що впливає на розвиток емоційної інтелігентності та соціальних навичок.

Разом з тим важливо дотримуватися певних принципів і правил у використанні ІКТ як вдома так і у закладі дошкільної освіти.

Важливо, щоб батьки контролювали час, проведений дитиною з медіа, і забезпечували доступ до якісного та віково відповідного контенту.

Спільна взаємодія з медіа: спільне переглядання освітніх програм чи ігор може сприяти кращому розумінню та обговоренню контенту, а також допомогти батькам виявити та обговорити неправильне сприйняття чи інформацію.

Безпечне та відповідальне користування інтернетом: навчання безпеці в інтернеті є критично важливим, оскільки діти повинні знати про потенційні ризики онлайн-середовища; діти повинні вчитися, як уникати небезпечних ситуацій в мережі, розуміти важливість збереження особистої інформації та відповідально користуватися інтернет-ресурсами.

Розвиток цифрової грамотності у старших дошкільників є ключовим аспектом їх соціальної компетентності в сучасному інформаційному суспільстві. У цьому контексті важливо розглядати такі складові як знайомство з технологіями, адже раннє введення в основи використання комп'ютерів, планшетів та Інтернету допомагає дітям зрозуміти, як ці пристрої функціонують та для чого вони призначені.

Також важливим аспектом є навчання базовим навичкам, таким як користування мишею, клавіатурою, базові навички навігації в Інтернеті, розуміння того, як працюють додатки.

Паралельно важливо формувати інформаційну компетентність, основи безпеки в інтернеті, включаючи вчення про захист особистих даних та уникнення небезпечного контенту. Важливо контролювати, скільки часу

дитина проводить з цифровими пристроями, щоб забезпечити збалансований розвиток та переконатися, що контент, до якого має доступ дитина, є відповідним її віку та є корисним для її розвитку.

Розвиток цифрової грамотності у дошкільників є невід'ємною частиною їх загального розвитку та готовності до взаємодії у сучасному світі, який швидко змінюється та все біль більше спирається на технології. Однак, важливо пам'ятати, що цифровий розвиток має відбуватися паралельно з розвитком інших основних навичок та компетенцій.

У результаті, ефективне використання медіа та технологій в контексті розвитку соціальної компетентності старших дошкільників вимагає збалансованого підходу, який включає освітні можливості, контроль з боку дорослих та розвиток критичного мислення у дітей.

Використання цифрових інструментів для навчання у віці старших дошкільників відіграє ключову роль у їхньому розвитку. Вони допомагають робити навчання більш захоплюючим і зрозумілим, використовуючи гру, інтерактивність та візуальні ефекти. Цифрові інструменти можуть сприяти розвитку мовних навичок, основ математики, наукових знань, а також творчості та критичного мислення. Ігри та програми, які вимагають вирішення завдань, допомагають розвивати логічне мислення та рішення проблем. Деякі програми і ігри розроблені для розвитку соціальних навичок, таких як співпраця, черговість, взаємодопомога та управління емоціями. Інтерактивні історії та симуляційні ігри можуть вчити дітей емпатії, розуміння різних соціальних ситуацій. Раннє знайомство з цифровими технологіями сприяє розвитку цифрової грамотності, яка є важливою у сучасному світі.

Розумне та збалансоване використання цифрових інструментів може значно підвищити якість та ефективність навчання, сприяючи розвитку комплексу важливих навичок і компетенцій у дітей дошкільного віку.

1.3. Проблема готовності педагогічних кадрів використання інформаційно-комунікаційних технологій у роботі з дітьми дошкільного віку

Готовність до використання веб-технологій означає здатність особистості або організації ефективно використовувати інструменти та ресурси, доступні в Інтернеті, для досягнення певних цілей.

Дослідження С. Дяченко підкреслює необхідність мотивації студентів-майбутніх вихователів до оволодіння ІКТ та методиками розвитку комп'ютерної грамотності серед дошкільнят. Важливим елементом в їхній підготовці є формування глибокої поваги до інформаційної культури, а також надання знань та практичних навичок для ефективного впровадження ІКТ у навчанні дітей.

Науковці аналізуючи застосування ІКТ, виокремлює основні аспекти підготовки вихователів, які включають розвиток інформаційної культури, здатності до роботи з комп'ютером та ІКТ, готовність використовувати їх у професійній діяльності, а також урахування психолого-педагогічних факторів.

Вихователям необхідно опанувати навички ефективного користування комп'ютерною технікою, розуміння специфіки її використання в освітньому процесі дошкільнят, володіти здатністю застосовувати ІКТ у навчальній діяльності, вміти здійснювати пошук потрібної інформації, набувати нових знань і постійно розвиватися в цій галузі.

Науковці сучасної науки підкреслюють, що підготовка майбутніх вихователів до використання інформаційно-комунікативних технологій у своїй професійній діяльності, потребує їх озброєння знаннями про місце ІКТ у початковій освіті, принципи побудови уроку з комп'ютерною підтримкою; медичні, гігієнічні і психологічні особливості використання комп'ютерної техніки в початковій школі; проектування та створення

програмного забезпечення навчального призначення; основи складання програмного забезпечення контролюю- оцінювального характеру (електронні тести, кросворди, вікторини) і вимоги до нього; уявлення про можливості використання глобальної мережі Інтернет; пошук та підбір потрібної інформації.

Формування в студентів умінь використовувати програмне забезпечення для підготовки і проведення уроку, виховних заходів у початковій школі; навичок опрацювання інформації будь- якого формату, відбору та створення прикладного програмного забезпечення навчального характеру; вміння складати електронні тести успішності, оформлення засобами ІКТ документації класного керівника; навички створення електронних дидактичних засобів за допомогою гіпертекстових і мультимедійних технологій; здійснення пошуку та відбору інформації у глобальній мережі Інтернет; уміння активно працювати в інформаційно-комунікаційному педагогічному середовищі [190, с. 9].

Сучасна педагогічна наука визначила перелік основних знань і вмінь, якими має володіти педагог у галузі ІКТ: знати структуру та принципи роботи засобів комп'ютерної техніки, інформаційних і комунікаційних технологій, можливості і галузі використання інформаційних технологій, автоматичних навчальних систем, автоматичних систем управління та їх впливів на різноманітні сфери професійної діяльності, перспективи подальшого розвитку; володіти методологією розробки і розв'язання задач за допомогою комп'ютерної техніки; вміти кваліфіковано застосовувати прикладні програми широкого і спеціального призначення; володіти навичками роботи з програмами автоматизованої підготовки документів, системами машинної графіки, редактором текстів, базами даних, електронними таблицями [49, с. 365].

Проблема підготовки педагога до організаційної діяльності стала предметом спеціального вивчення в дисертаційних дослідженнях С.

Маркової, В. Михальської, М. Овчинникової, В. Прокопенко, В. Суржанської, С. Яйлаханова та ін.

На думку В. Волинкіна, поняття «організація» слід розуміти як «упорядкування дидактичного процесу за зазначеними критеріями, надання йому необхідної форми і змісту для найкращої реалізації поставленої мети, розподілу в часі, добору технологій тощо» [27, с. 117]. Поняття трактує як внутрішню впорядкованість, узгодженість взаємодії диференційованих і автономних частин цілісного процесу навчання, а також сукупність процесів або діяльностей, що призводять до створення й удосконалення взаємодії між частинами цілого [135, с. 35].

В психологічному словнику концепція «готовності» розглядається як налаштованість на реалізацію конкретної дії, що включає в себе не тільки наявність знань, умінь та навичок, але й здатність протистояти викликам, що виникають під час діяльності, та наділення особистого значення здійснюваній дії.

Дослідниця А. Ліненко трактує готовність до педагогічної діяльності як комплексну інтегровану якість особистості, яка виявляється у її емоційно-когнітивній та вольовій мобілізаційності у момент включення у визначену діяльність. Згідно з цим підходом, готовність формується на основі особистого досвіду, вироблення позитивного ставлення до професії та усвідомлення мотивів і потреб у ній.

Науковець О. Саннікова розглядає готовність як якість, яка формується у структурі особистості через вибіркове усвідомлення та освоєння соціально-імперативної інформації, пов'язаної з освітнім змістом та методами його відтворення, із подальшою адаптацією до власних інтересів і психофізіологічних можливостей.

Дослідник Р. Гурін визначає готовність майбутнього педагога до використання інформаційних технологій як інтегровану якість, що проявляється у здатності до підвищення продуктивності мислення,

розвитку пам'яті, розширення та поглиблення знань за допомогою ІКТ, а також у можливості обирати способи дій, самоконтролю та прогнозування ефективності роботи в процесі інформатизації освіти.

Деякі науковці акцентують увагу на професійній готовності майбутніх вихователів у сфері інформаційно-комунікаційних технологій, вбачаючи у ній сформованість знань і вмінь щодо ІКТ, педагогічно-програмних засобів навчання, а також набуття технічних навичок використання та обслуговування ПК та периферійних пристроїв.

Дослідниця І. Богданова розділяє готовність на професійно-педагогічну, яка передбачає засвоєння знань, передового досвіду та культурних надбань, формування самосвідомості і ставлення до професії, оволодіння педагогічними техніками та технологіями, і індивідуально-психологічну, що включає розвиток педагогічних здібностей і якостей, а також біоенергетичну, пов'язану з формуванням гармонійного світогляду, самореалізацією та адаптацією до викликів життя.

Загалом, концепція готовності включає в себе інтеграцію різних компонентів, включаючи когнітивний, мотиваційний та операційно-діяльнісний аспекти, які формують особистість вихователя, здатну ефективно впроваджувати комп'ютерні технології в організацію пізнавальної діяльності дошкільників, розширюючи їхні знання, навички та можливості в цій сфері.

Розглянемо готовність з позиції використання ікт у своїй роботі, та основні її складові.

1. Технічні навички, які включають оволодіння базовими технічними навичками, такими як користування веб-браузерами, пошуковими системами, електронною поштою та іншими веб-інструментами.

2. Розуміння веб-технологій, включає основне розуміння того, як функціонують веб-технології, включаючи основи веб-дизайну, розробки веб-сайтів, використання хмарних сервісів та соціальних медіа.

3. Безпека та приватність, яка полягає у знаннях основних принципів кібербезпеки, розуміння ризиків, пов'язаних з використанням Інтернету, та заходів щодо захисту особистої інформації.

4. Критичне мислення та аналітичні навички, як здатність критично оцінювати інформацію, знайдену в інтернеті, розрізняти надійні джерела від ненадійних, використовувати веб-аналітику для вимірювання та аналізу ефективності веб-ресурсів.

5. Адаптація до змін полягає у здатності швидко адаптуватися до нових веб-технологій та інновацій, бути в курсі останніх трендів та оновлень у цифровому світі.

6. Педагогічні навички як здатність інтегрувати веб-технології в навчальний процес, використовуючи їх для підвищення ефективності навчання та залучення студентів.

Готовність до використання веб-технологій є важливою в умовах сучасного інформаційного суспільства, де володіння цифровими інструментами та ресурсами може значно підвищити продуктивність, сприяти освіті, науковим дослідженням та соціальній взаємодії.

Підготовка педагогічних працівників до ефективного використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у формуванні соціальної компетентності старших дошкільників має ряд проблем і викликів, це зокрема:

1. Недостатній рівень цифрової грамотності, який включає нерівномірний рівень цифрової грамотності серед педагогів. Деякі вихователі можуть не володіти достатніми навичками використання ІКТ для ефективного навчання.

2. Обмежені ресурси та підтримка: школи та заклади дошкільної освіти можуть стикатися з обмеженнями у фінансуванні, що ускладнює придбання необхідного обладнання та програмного забезпечення. Відсутність технічної підтримки та ресурсів для постійного оновлення ІКТ.

3. Необхідність постійного професійного розвитку: педагогам необхідно постійно підвищувати свої кваліфікації щодо використання ікт, що вимагає часу та ресурсів. Відсутність систематичного професійного розвитку та навчальних програм, спрямованих на використання ІКТ в освітньому процесі.

4. Інтеграція ІКТ у освітньо-виховний процес включає потребу в розробці та впровадженні ефективних методик використання ікт для розвитку соціальної компетентності, які б враховували вікові особливості дошкільників. Проблема інтеграції ІКТ у традиційну освітню програму, це забезпечення балансу між традиційними методами викладання та інноваційними підходами.

5. Забезпечення якості та безпеки контенту, що включає потребу у виборі якісного освітнього контенту, що відповідає віковим та освітнім потребам дітей. Сюди ж входить забезпечення безпеки дітей під час використання ікт, вчення навичок безпечної поведінки в інтернеті.

Отже, проблема готовності педагогічних кадрів до використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у дошкільних освітніх закладах (ЗДО) є багатогранною та важливою. Ефективне впровадження ІКТ у ЗДО вимагає не лише технічних знань і вмінь від вихователів, а й глибокого розуміння педагогічних методів, психології дитини та способів інтеграції технологій у навчальний процес. Важливим є розвиток позитивного ставлення до ІКТ, мотивація та здатність адаптуватися до нових викликів сучасного освітнього середовища. Готовність педагогів до використання ІКТ у ЗДО має стати інтегральною частиною їхньої професійної підготовки та постійного професійного розвитку.

Соціальна компетентність є важливим поняттям в сучасних педагогічних дослідженнях, яке зазнало різноманітних трактувань як закордонними, так і вітчизняними ученими. Це поняття зазвичай включає здатність індивіда ефективно взаємодіяти у соціальному середовищі,

розуміти та керувати власними емоціями, а також співчувати та встановлювати стосунки з іншими. Ця компетентність стає особливо важливою у контексті дітей дошкільного віку, оскільки вона закладає основу для їхнього подальшого особистісного та соціального розвитку.

Структура соціальної компетентності у дітей дошкільного віку включає різні аспекти, такі як спілкувальні навички, емоційний розвиток, вміння співпрацювати та розв'язувати конфлікти. Розвиток цих навичок у дітей цього віку є критичним, оскільки вони формують основу для їх подальшої адаптації та успіху в школі та житті.

У контексті роботи з дітьми дошкільного віку, питання готовності педагогічних кадрів до використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) стає все більш актуальним. Використання ІКТ може значно збагатити навчальний процес, пропонуючи інноваційні методики та засоби для розвитку соціальної компетентності у дітей. Проте, це також вимагає від педагогів володіння певними навичками та знаннями, щоб ефективно інтегрувати ІКТ у свою роботу. Тому питання підготовки та професійного розвитку вчителів у цій сфері є ключовим для успішного впровадження ІКТ у дитячому вихованні.

Загалом, розвиток соціальної компетентності у дітей дошкільного віку та ефективне використання ІКТ у педагогічному процесі є важливими аспектами сучасної освіти, які вимагають уваги та системного підходу як з боку науковців, так і практиків у галузі освіти.

РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ WEB-ОРІЄНТОВАНИМИ І МУЛЬТИМЕДІЙНИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ

2.1. Опис методики дослідження проблеми

Дослідження, присвячене ролі використання веб-орієнтованих та мультимедійних технологій у роботі з дітьми дошкільного віку, виходить з того, що цілеспрямоване застосування цих технологій може стати ключовим фактором у розвитку їх соціальної компетентності. Головна ідея полягає в тому, що вміле використання сучасних технологій педагогами сприяє кращому соціалізації дітей у молодшому віці.

Методика дослідження включала аналіз широкого спектру педагогічних, психологічних та соціально-педагогічних джерел, що допомогло визначити поточний стан проблеми та виокремити ключові теоретичні підходи. Особливий акцент було зроблено на аналізі існуючих веб-ресурсів та використанні емпіричних методів, таких як спостереження, опитування та експерименти, для оцінки ефективності запропонованих методів у практичному застосуванні.

Методологічна основа дослідження ґрунтувалася на взаємозв'язку теорії та практики, системного підходу до педагогічних процесів та інтеграції компетентнісного, особистісно орієнтованого, інформаційного та діяльнісного підходів у навчанні.

Дослідження складалося з кількох етапів, починаючи з аналізу актуального стану проблеми, розробки та визначення методології, і закінчуючи практичним експериментом та аналізом його результатів. Експериментальна робота включала різноманітні заходи, такі як семінари та

вправи для педагогів, розробку навчальних матеріалів та ресурсів, а також активне впровадження та моніторинг ефективності запропонованих методів у реальному освітньому середовищі.

Результати цього дослідження вказують на потенціал використання веб-орієнтованих та мультимедійних технологій у розвитку соціальної компетентності дітей дошкільного віку, підкреслюючи важливість цих інструментів у сучасному вихованні.

Дослідження сучасного застосування веб-орієнтованих та мультимедійних технологій у розвитку соціальної компетентності дошкільнят, ми провели дослідження, яке включало три послідовні етапи, представлені на рисунку. Нижче коротко описано наші кроки на кожному етапі та представлено результати зібраних кількісних та якісних даних.

Перший напрям нашого дослідження полягав у аналізі веб-ресурсів і мультимедійних технологій, спрямованих на розвиток соціальної компетентності дошкільнят. Ми відзначаємо, що в епоху динамічного розвитку інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) важливим є підвищення ІК-компетентностей в суспільстві знань, що стосується також дошкільників. Сучасні ІКТ сприяють створенню нової методології навчання та комунікації для цієї вікової категорії, дозволяючи трансформувати інформацію та створювати віртуальну пізнавальну реальність, яка є зрозумілою та цікавою для дошкільнят.

Електронні медіа та мультимедіа розширюють простір значень і впливають на сприйняття та розуміння реальності маленькими дітьми. Вони допомагають дітям швидко орієнтуватися у культурі, розуміти значення та навіть брати участь у створенні культурних цінностей.

Сьогодні одним з пріоритетних напрямів у сфері інформатизації освіти є розроблення та впровадження мультимедійних засобів у навчальний процес, включаючи використання веб-технологій, що можуть

бути адаптовані для освітніх цілей у роботі з дошкільнятами, як у шкільних, так і в позашкільних умовах.

Різні аспекти використання мультимедійних технологій та електронних освітніх ресурсів (ЕОР) в умовах дошкільної освіти розглянуто у працях багатьох дослідників. Важливо аналізувати існуючі електронні освітні ресурси, веб-ресурси та мультимедійні технології для дошкільнят, спрямовані на формування їх соціальної компетентності.

У літературі зазначається, що поширене використання комп'ютерів і мультимедійних засобів у навчанні сьогодні є характерним для більшості індустріальних країн. Сучасний освітній процес для дошкільників також не можливий без використання ресурсів Інтернету, електронних бібліотек, внутрішніх мереж та систем управління освітнім процесом. Інформаційні потоки та новітні технології постійно удосконалюються і впливають на процес навчання дошкільнят.

Колектив авторів у своєму дослідженні наголошує на необхідності нових підходів у системі освіти, особливо у відношенні до дошкільної освіти. Вони вказують на проблему зниження пізнавальної активності у дітей дошкільного віку та необхідність зацікавлення їх у навчанні. Зазначається, що творчий підхід до освітнього процесу, використання різноманітних методів та інформаційних технологій може значно підвищити ефективність навчання та розвивати пізнавальну активність у дошкільнят.

Важливо також організувати виховні години та соціально-педагогічну роботу з дошкільнятами, використовуючи ІКТ для розвитку їх соціальної компетентності. Сучасні засоби ІКТ збільшують вимоги до професійної підготовки педагогів, особливо у контексті їх здатності до творчого використання цих технологій для розкриття потенціалу дітей. Комп'ютери та мобільні пристрої стали важливою частиною життя дітей, а

розвивальні мультимедійні програми та ігри активно використовуються в їх навчанні.

Інформаційні технології змінили підходи до освіти, і тепер освітні заклади мають інтегрувати ІКТ у навчальний процес, включаючи виховні та навчальні цілі. Це стосується не лише уроків інформатики, а й застосування ІКТ у різних аспектах виховання та навчання дошкільнят.

Автори наголошують на значенні інтерактивних методів навчання, які дозволяють дітям бути активними та ініціативними учасниками освітнього процесу. Вони відзначають, що мультимедійні технології можуть гармонійно інтегрувати різні види інформації, сприяючи таким чином залученню дошкільнят до пізнавальної діяльності. Однак, впровадження цих технологій все ще залишається на рівні дискусій та експериментів.

Згідно з дослідженням, мультимедійна технологія — це сучасний інструмент, який за допомогою комп'ютера дозволяє інтегрувати, обробляти і відтворювати різноманітні типи інформації, включаючи звук, відео, графіку та анімацію. Ці технології особливо корисні в освіті дошкільнят, оскільки вони розширюють можливості навчання, роблять матеріал більш наочним та цікавим для дітей.

Дослідники та науковці у своєму дослідженні вказують на те, що мультимедіа в освіті дошкільнят — це нове явище. Вона виділяє, що мультимедіа, будучи потужним засобом інформації та комунікації, можуть мати як позитивний, так і негативний вплив на психосоматичне здоров'я дітей. Це важливо враховувати при плануванні навчального процесу для дошкільнят.

Web-технології, як зазначено в дослідженні, включають методи та технічні засоби, що використовуються для ефективного опрацювання web-ресурсів. Вони дозволяють інтегрувати різні види інформації, які можуть бути використані в освіті дошкільнят, наприклад, у створенні інтерактивних навчальних матеріалів.

При використанні мультимедійних засобів у роботі з дошкільнятами важливо враховувати їхні психофізіологічні особливості, характеристики пізнавальної діяльності та дидактичний потенціал цих технологій. Також слід звернути увагу на ергономічні вимоги до мультимедіа продуктів та змісту навчального матеріалу, щоб він був адаптований до віку і розуміння дошкільнят.

Досвід викладачів дошкільньої освіти показує, що використання електронних освітніх ресурсів (ЕОР) в дошкільних закладах підвищує інтерес дітей до навчання, створює позитивний настрій і сприяє кращому засвоєнню матеріалу. ЕОР часто використовуються для навчання таких предметів, як математика, читання, мова, природознавство, образотворче мистецтво та основи здоров'я. Найбільш ефективно вони застосовуються на заняттях з математики, але вони також можуть бути корисні при вивченні інших предметів.

Застосування мультимедійних засобів у дошкільній освіті дозволяє підняти процес навчання та виховання на новий рівень завдяки різноманітним формам подачі матеріалу, таким як графіка, анімація, відео та звукові супроводи. Це підкреслює важливість подальших досліджень щодо використання ІКТ в дошкільній освіті не тільки для навчання, але й для виховання. В одному з досліджень визначено різні методи та форми застосування мультимедійних засобів, включаючи наочно-пізнавальні та наочно-дидактичні методи, а також індивідуальні та групові форми використання.

У відповідності до Державного стандарту дошкільньої освіти, однією з ключових задач є формування інформаційно-комунікаційних компетенцій у дітей дошкільного віку.

Використання технологій у дошкільній освіті включає мультимедійні презентації, мультиплікаційні фільми, електронні мультимедійні видання, а також електронні освітні ігрові ресурси. Ці засоби допомагають зробити

навчання більш цікавим та ефективним для дошкільнят, сприяючи розвитку їхніх основних навичок та компетенцій.

У контексті дошкільньої освіти, важливим завданням є впровадження інформаційно-комунікаційних компетенцій.

Мультимедійні презентації в дошкільньому навчанні можуть бути використані для віртуальної взаємодії з об'єктами, збагачуючи освітній матеріал відео, анімаціями та звуком. Мультиплікаційні фільми, які не обмежуються фотографічною реальністю, є чудовим засобом для стимулювання уяви та творчості дітей.

Однак, необхідно також бути уважними до можливих негативних наслідків тривалого використання цих технологій для дітей дошкільнього віку, зокрема щодо їх фізичного та психологічного здоров'я.

В цілому, впровадження мультимедійних технологій у дошкільню освіту відповідає сучасним тенденціям інформатизації освіти, стимулюючи активність дітей у навчанні, розвиваючи їх творчі здібності та сприяючи більш глибокому засвоєнню знань.

В контексті дошкільньої освіти, розвиток інформаційно-комунікаційних компетенцій у дітей може бути підсилено за допомогою web-орієнтованих та мультимедійних технологій. Особливе значення мають персональні web-сайти педагогів, які стають все більш поширеними і служать як засіб зв'язку з колегами, батьками та дітьми, а також як платформа для демонстрації педагогічного досвіду.

Ці сайти можуть містити матеріали, адаптовані для дошкільнього віку, такі як плани занять, інтерактивні завдання, мультимедійні ресурси (відео, аудіо), інформацію для батьків тощо. Вони допомагають візуалізувати та структурувати навчальний матеріал, роблячи його більш зрозумілим та цікавим для дітей дошкільнього віку.

Таким чином, використання web-орієнтованих та мультимедійних технологій у дошкільній освіті стає важливим інструментом для

забезпечення цікавого та ефективного навчання, сприяючи розвитку соціальних і комунікаційних навичок у дошкільнят.

В контексті дошкільної освіти, наявність великої кількості освітніх сайтів у мережі Інтернет, може бути використана для підтримки та розширення освітніх можливостей для дітей дошкільного віку. Однак, наразі в Україні ще не створено єдиного порталу, що зосереджує всі відповідні ЕОР для дошкільнят, або платформи, де вихователі могли б обмінюватися своїми методиками та досвідом.

Сайти навчальних закладів і персональні сайти педагогів мають важливе значення для виховання та освіти дітей дошкільного віку. Вони можуть використовуватися для демонстрації навчальних планів, інтерактивних завдань, мультимедійних матеріалів та інших ресурсів, які можуть сприяти розвитку дітей.

Крім того, важливо враховувати активну участь батьків у процесі освіти дітей дошкільного віку. Використання web-орієнтованих та мультимедійних технологій може забезпечити батьків необхідними відомостями для підтримки здорового способу життя та всебічного розвитку їхніх дітей.

Таким чином, аналіз web-сайтів, включаючи персональні сайти педагогів і сайти навчальних закладів, може надати цінну інформацію для вихователів та батьків щодо формування соціальних компетенцій та розвитку навичок у дітей дошкільного віку.

У контексті дошкільної освіти, існування численних освітніх web-сайтів може стати цінним ресурсом для вихователів, які працюють з дітьми дошкільного віку. Хоча багато сайтів зосереджуються на певних предметах і можуть не включати конкретні матеріали для формування соціальної компетентності в позаурочний час, вони все ж таки можуть бути корисними для підготовки освітнього контенту.

Персональні web-сайти педагогів зазвичай містять матеріали, що стосуються їхнього досвіду роботи, а сайти навчальних закладів надають інформацію про шкільні заходи, уроки та досягнення учнів. Ці ресурси можуть бути адаптовані для використання в дошкільних закладах, надаючи вихователям і батькам важливу інформацію та ресурси для розвитку дітей.

Крім того, використання мультимедійних технологій у дошкільній освіті може значно підсилити процес навчання. Поєднання логічних та образних методів навчання, інтерактивне навчання та активізація навчального процесу можуть стати ключовими елементами в розвитку соціальних компетенцій дітей дошкільного віку.

Таким чином, застосування web-орієнтованих і мультимедійних технологій, таких як ЕОР, мультиплікаційні фільми, відеоролики, електронні соціальні мережі, комп'ютерні ігри та інтерактивні портали, може сприяти формуванню соціальної компетентності у дітей дошкільного віку, за умови компетентного вибору та використання цих ресурсів вихователями та батьками.

Другий напрям. Нами було визначено сучасний стан застосування педагогічними працівниками web-орієнтованих і мультимедійних технологій у формуванні соціальної компетентності дітей старшого дошкільного віку.

У контексті дошкільної освіти, важливість використання web-орієнтованих і мультимедійних технологій також набуває актуальності. Згідно із законодавством, акцент зроблено на створенні інформаційного суспільства, яке відкрите для всіх і спрямоване на розвиток кожної особистості. Особливо це важливо для молодших громадян, які ще формують свої основні навички та здібності.

В умовах сучасних соціально-економічних перетворень зростають вимоги не тільки до знань і вмінь, але й до особистісних якостей. В дошкільних закладах освіти виникає завдання створення умов для

всебічного розвитку кожної дитини, зосередження не тільки на засвоєнні знань, а й на формуванні в дітей здатності самостійно осмислювати навколишній світ.

Висока оцінка ефективності роботи вихователя буде залежати не лише від освітніх результатів дітей, але й від розвитку їхніх якостей, ставлення до навчання та активної участі у соціальному житті. Тобто, важливим стає формування соціальної компетентності у дошкільнят.

В рамках нашого дослідження було проведено опитування серед педагогічних працівників дошкільних закладів для визначення стану використання web-орієнтованих і мультимедійних технологій у формуванні соціальної компетентності дітей. Результати опитування показали різні підходи і методи, які використовуються вихователями для розвитку цих компетенцій у дошкільнят.

Аналізуючи результати анкетування серед вихователів дошкільних навчальних закладів, можна зробити такі висновки в контексті використання мультимедійних технологій для розвитку соціальної компетентності дітей дошкільного віку:

Частина вихователів (близько 40%) активно використовує мультимедійні технології під час проведення занять з дітьми дошкільного віку.

Близько 30% вихователів вважають, що до мультимедійних технологій відноситься весь спектр сучасних засобів (відео, аудіо, інтерактивні ігри), але більшість (70%) мають обмежене розуміння цих технологій, вказуючи тільки на один або два види.

Під час використання мультимедійних презентацій, більшість вихователів (80%) використовують ресурси з Інтернету або створюють власні презентації.

Більше половини вихователів (55%) використовують мультиплікаційні фільми під час освітнього процесу та обговорюють їх з дітьми, а 24% лише обговорюють фільми, не демонструючи їх.

Важливою є робота з батьками: 70% вихователів ведуть діалог з батьками щодо якості мультиплікаційної та телепродукції, яку переглядають їх діти.

Ці дані свідчать про те, що більшість вихователів дошкільних закладів активно використовують мультимедійні технології у навчальному процесі, але часто не використовують їх для виховної роботи або позакласних занять з дітьми. Є потреба у додатковій інформації та матеріалах для вихователів щодо ефективного використання цих технологій для розвитку соціальної компетентності дітей дошкільного віку.

Третій напрям. Було розглянуто особливості застосування web-орієнтованих і мультимедійних технологій у формуванні соціальної компетентності дітей старшого дошкільного віку в умовах сім'ї.

У контексті дошкільної освіти, розгляд застосування web-орієнтованих та мультимедійних технологій для розвитку соціальної компетентності дітей відбувається також у сімейному середовищі. Законодавство України підкреслює важливість ролі батьків у розвитку дитини, стверджуючи, що виховання у сім'ї є ключовим елементом в розвитку дитини як особистості.

Для батьків дошкільників це означає наступне, вони несуть відповідальність за всебічний розвиток своєї дитини, включаючи фізичне здоров'я, психічний стан та розвиток природних здібностей.

Батьки повинні поважати гідність дитини, сприяти вихованню працелюбності, доброти, милосердя та розвитку поваги до культурних і національних цінностей.

Важливо сприяти освіті дитини, як у навчальних закладах, так і через домашнє навчання, відповідно до встановлених вимог.

Використання web-орієнтованих і мультимедійних технологій батьками в дошкільному віці може бути ефективним засобом для забезпечення цих цілей. Ці технології дозволяють створити багатий та інтерактивний досвід навчання для дітей, підтримуючи їхній розвиток у відповідності до сучасних освітніх тенденцій та потреб.

Аналізуючи використання web-орієнтованих та мультимедійних технологій у сімейному вихованні дітей дошкільного віку, можна врахувати дослідження, що підкреслює важливість ролі батьків у розвитку дитини. Закон України «Про освіту» наголошує на відповідальності батьків за виховання, навчання і розвиток дітей, зокрема, підкреслюючи необхідність забезпечення належних умов для розвитку природних здібностей дитини, поваги до культурних цінностей, а також сприяння здобуттю освіти.

Проведене опитування серед батьків дошкільнят вказує на те, що близько половини опитаних активно використовують мультимедійні технології у вихованні своїх дітей. Більшість батьків критично підходять до вибору мультимедійного контенту для своїх дітей, вибираючи ігри, соціальні мережі, мультфільми, фільми тощо.

Батьки також використовують мультимедійні технології з різними цілями: як винагороду за успіхи у навчанні, для підготовки до шкільних завдань, а також для розвитку творчих здібностей дитини. Однак деякі батьки можуть не помічати проблем у поведінці чи соціальних зв'язках своєї дитини, оскільки вважають, що їхня дитина "ідеальна".

Ці дані свідчать про важливість активного залучення батьків до процесу виховання та освіти дітей дошкільного віку з використанням сучасних технологій, а також про потребу у свідомому підході до вибору контенту та методів виховання.

У контексті виховання дітей дошкільного віку, виявлено, що багато батьків не здійснюють критичного вибору ігор, мультфільмів, фільмів, відеоуроків та розважальних програм, не замислюючись про вплив цих

матеріалів на розвиток їхніх дітей. Також часто батьки не контролюють час, який дитина проводить перед телевізором або в Інтернеті.

Більшість батьків дошкільнят зацікавлені у формуванні соціальної компетентності своїх дітей, але не всі знають, яким чином можна ефективно вирішити цю задачу за допомогою web-орієнтованих та мультимедійних технологій. Батьки висловлюють інтерес до отримання спеціалізованої інформації та матеріалів, які б допомогли їм у цьому.

Враховуючи ці обставини, стає актуальним розробити методiku використання web-орієнтованих та мультимедійних технологій для формування соціальної компетентності дітей дошкільного віку. Така методика допоможе батькам краще зрозуміти, як використовувати сучасні технології для позитивного впливу на соціальний та емоційний розвиток їхніх дітей.

2.2. Структура та рівні сформованості соціальної компетентності дітей старшого дошкільного віку

Важливим напрямком роботи дошкільних освітніх закладів є створення умов для розвитку соціальної компетентності дошкільників. Таким чином, основне завдання вихователів, психологів та інших фахівців дошкільної освіти полягає в гармонійному розвитку кожної дитини, підтримці її індивідуальності та творчих здібностей, а також створенні сприятливих умов для її інтелектуального, духовного та фізичного розвитку.

У дослідженні [35], присвяченому соціальній компетентності, виокремлено чотири важливі компоненти, які можна адаптувати для дітей старшого дошкільного віку:

Особистісний компонент - в цьому віці діти вчаться відповідати за свої дії, розвивають емоційну стійкість, стають більш активними у взаємодії з

іншими, формують позитивне ставлення до себе та здатність керувати своїми діями. Вони також вчаться поважати інших і бути толерантними.

Діяльнісний компонент - на цьому етапі діти вчаться розуміти та аналізувати взаємодії з іншими, визначати емоції інших людей, спілкуватися, ділитися та працювати разом. Важливо вміти розуміти і прогнозувати наслідки своїх дій.

Когнітивний компонент - це включає знання про соціальні взаємодії, різні способи спілкування, здоровий спосіб життя та важливість розвитку особистих якостей. Діти вчаться розуміти різноманітність у світі навколо них.

Морально-ціннісний компонент - у старшому дошкільному віці діти формують свої життєві цілі, вчаться розрізняти добро і зло, приймають здоровий спосіб життя та розуміють значення бути частиною суспільства.

Розвиток цих компонентів допомагає дітям старшого дошкільного віку готуватися до шкільного життя та соціальних взаємодій.

Підходи наукової літератури до соціальної компетентності молодших школярів можна адаптувати для дітей старшого дошкільного віку, враховуючи їх взаємодію з медіа та соціальним середовищем:

Когнітивний критерій - у дітей старшого дошкільного віку формується розуміння соціальних знань, що включають основні правила поведінки, уявлення про різні соціальні ролі та взаємодію з оточуючими. Важливо навчити дітей основам безпечного користування медіа і Інтернетом.

Емоційно-ціннісний критерій - розвиток системи цінностей і позитивних ставлень, особливо важливих у контексті сучасного інформаційного суспільства. Діти вчаться розуміти та виражати свої емоції, а також сприймати емоції інших.

Поведінково-діяльнісний критерій - здатність дітей будувати свою поведінку на основі засвоєних знань та цінностей, а також реагувати

адекватно на різні соціальні ситуації, включаючи взаємодію з медійним контентом.

Рефлексивний критерій - розвиток у дітей старшого дошкільного віку здатності аналізувати та розуміти причини власної поведінки у різних соціальних ситуаціях, включаючи взаємодію з медіа.

Додатково, ми виокремлюємо три основні компоненти соціальної компетентності для дошкільників:

Інформаційний компонент - розвиток навичок критичного сприйняття інформації та вміння оцінювати достовірність медійного контенту.

Комунікативний компонент - вдосконалення навичок ефективного спілкування та взаємодії з оточуючими.

Громадянський компонент - формування усвідомлення власної ролі у суспільстві, розуміння прав та обов'язків.

Ці підходи допомагають дошкільникам краще орієнтуватися у сучасному світі та формувати здорову особистість.

У контексті сучасного інформаційного суспільства, дітям дошкільного віку важливо вчитися основам інформаційної компетентності. Інформаційний компонент Вони повинні розуміти базове призначення медіа, знати про його позитивні та негативні впливи. Дошкільнята мають навчитися використовувати медіа не як кінцеву мету, а як засіб для отримання інформації, а також розрізняти доброзичливу та небезпечну поведінку в інформаційному просторі. Важливо також навчити їх користуватися різними технічними пристроями для навчання та пошуку інформації, а також формувати навички критичного аналізу інформації. З огляду на поширеність соціальних мереж, дошкільникам важливо засвоїти правила безпечного спілкування в інтернеті, щоб уникати потенційних загроз і шахрайства.

Важливим аспектом розвитку дітей дошкільного віку є формування соціальної компетентності, що передбачає здатність дитини до набуття

особистісного досвіду у соціальній поведінці через аналіз різноманітних життєвих ситуацій, як у реальному, так і у віртуальному світі. Такі діти відкриті до суспільства, володіють навичками соціальної поведінки, готові сприймати соціальну інформацію і пізнавати навколишній світ.

Ключові компоненти соціальної компетентності дошкільнят включають:

Когнітивно-пізнавальний компонент: розвиток здатності до розуміння соціальних ситуацій, формування знань про соціальні норми та поведінку.

Мотиваційно-ціннісний компонент: формування позитивних ставлень до соціального взаємодії, розвиток внутрішньої мотивації для вивчення соціального середовища.

Поведінково-діяльнісний компонент: розвиток умінь діяти в соціальних ситуаціях, адекватно реагувати на зміни в оточенні.

Комунікативний компонент: розвиток навичок ефективного спілкування, здатності слухати і виражати свої думки.

Інформаційно-рефлексивний компонент: навчання дітей аналізувати інформацію, розрізняти правдиву та фальшиву інформацію, рефлексія щодо власних дій та поведінки.

Ці компоненти включають 2 показник, які допомагають визначити рівень соціальної компетентності дитини дошкільного віку.

Для дітей дошкільного віку соціальна компетентність розвивається через взаємодію з навколишнім світом. Показники соціальної компетентності для них можуть бути адаптовані так:

Когнітивний складник: Розуміння власних почуттів та настроїв, здатність називати і висловлювати їх. Ознайомлення з основними соціальними ролями (друг, член сім'ї) та нормами поведінки. Усвідомлення різних способів спілкування між людьми. Розуміння та вираження власних почуттів через слова і жести.

Мотиваційно-ціннісний складник: Зацікавленість у соціальних іграх і спільних заняттях з однолітками. Виявлення імітаційної поведінки, наслідування дорослим або казковим героям. Наполегливість у досягненні цілей під час гри чи спільної діяльності. Вміння керувати власними емоціями, наприклад, коли треба поділитися іграшкою або чекати своєї черги.

Ці складники сприяють формуванню у дитини дошкільного віку здібностей до адаптації в соціальному середовищі, розуміння себе та інших, а також розвитку навичок спілкування і взаємодії.

Для дітей дошкільного віку поведінково-діяльнісний та комунікативний складники соціальної компетентності можна адаптувати так:

Поведінково-діяльнісний складник:

Розвиток навичок самоорганізації, наприклад, прибирання іграшок після гри або допомога дорослим у домашніх справах.

Вміння адаптуватися до нових ситуацій, як-от знайомство з новими друзями у дитячому садку.

Розвиток навичок мирного вирішення конфліктів з іншими дітьми.

Освоєння правил поведінки в групі, вчення базових соціальних норм та звичаїв.

Вміння ставити цілі, навіть прості, і досягати їх, як-от скласти пазл або зібрати конструктор.

Вираження власних думок та почуттів через малюнки чи оповідання.

Комунікативний складник:

Вміння представити себе та встановлювати контакти з іншими дітьми.

Розвиток навичок спілкування: вміння висловлювати свої думки, слухати інших.

Ознайомлення з правилами безпечної поведінки в інтернеті та використання елементарних ІКТ.

Розвиток толерантності у спілкуванні, вміння вислуховувати інших і поважати їх думку.

Інформаційно-рефлексивний складник:

Уміння аналізувати власну поведінку та вчинки, розуміння їх наслідків.

Вміння планувати свої дії та оцінювати їх ефективність.

Основи пошуку та вибору інформації, здатність розрізняти корисну інформацію від шкідливої.

Для дітей дошкільного віку **високий рівень** соціальної компетентності можна описати так:

Вони мають багаті та стабільні знання про соціальний світ у формі зрозумілих для себе понять.

Демонструють глибокий інтерес до взаємодії з оточуючими, виявляють активність у спілкуванні.

Вміють самостійно оцінювати свої вчинки і поведінку, адаптуються до різних ситуацій.

Розуміють та цінують важливість спілкування з іншими, знають правила та норми поведінки в різних соціальних ситуаціях.

Володіють навичками як вербального, так і невербального спілкування.

Розуміють значення таких понять як настрій, почуття, співчуття.

Здатні самостійно знаходити адекватні способи поведінки в складних ситуаціях, включаючи конфлікти з дорослими або однолітками.

Активно виявляють ініціативу в спілкуванні, легко взаємодіють з дорослими та іншими дітьми.

Використовують ІКТ для спілкування з оточуючими.

Виявляють емоційні реакції, які відповідають ситуації.

Вміють адекватно оцінювати якості співрозмовників, свої вчинки та дії.

Поводять себе відповідно до встановлених соціальних норм.

Відчувають себе впевнено і здатні адаптуватися у нових ситуаціях.

Для дітей дошкільного віку **середній рівень** соціальної компетентності може бути описаний так:

Вони мають обмежені знання про світ навколо, розуміють лише конкретні об'єкти і явища.

Їх інтерес до спілкування та діяльності з іншими з'являється лише в певних ситуаціях.

Вони мають складнощі з самооцінкою своєї поведінки і виправленням помилок.

Розуміють важливість спілкування з іншими, але спілкуються переважно для власного задоволення.

Знають основні правила та норми поведінки у звичайних ситуаціях, але іноді можуть їх порушувати.

Володіють базовими знаннями про мову та жести, але використовують їх лише у звичних ситуаціях.

Використовують ІКТ тільки у певних випадках, не мають стійких навичок.

Можуть розпізнавати і пояснити базові почуття, але мають обмежене розуміння складніших емоцій.

Мають труднощі з виявленням ініціативи у спілкуванні з незнайомими людьми.

Проявляють емоції, але це може бути не завжди адекватно ситуації.

Вміють адекватно сприймати і оцінювати вчинки та дії лише близьких і знайомих людей.

В їхніх діях іноді спостерігаються порушення загальноприйнятих соціальних норм.

Для дітей дошкільного віку **низький рівень** соціальної компетентності можна описати так:

Вони мають недостатнє або неточне розуміння реальності навколо, знають дуже мало про світ і людей.

Проявляють мало інтересу до спілкування та взаємодії з іншими, часто ігнорують або не звертають уваги на соціальні події.

Емоційно стримані або не вміють виражати свої почуття.

Не здатні самостійно оцінювати свою поведінку і робити висновки.

Мають лише поверхневі знання про соціальні норми і правила.

Важко розуміють такі поняття, як настрій, почуття, співпереживання.

Майже не використовують ІКТ для спілкування та взаємодії в соціальному просторі.

Часто проявляють неадекватні емоції, не вміють керувати своїми почуттями.

Важко впоратися з конфліктними ситуаціями, потребують допомоги дорослих.

Їхні дії часто не відповідають прийнятним соціальним нормам.

Бракує самостійності та впевненості у собі у нових або незнайомих ситуаціях.

Для оцінки визначення рівня соціальної компетентності ми використали наступні методики роботи за когнітивний компонент Соціометрія групи (за Дж. Морено); за мотиваційно-ціннісним методика «Будинок, дерево, людина»; за поведінково-діяльнісним методика асоціація (Картинка ситуації з казки чи мультфільму) за комунікативний компонент Робота в міні групах (виконання завдань, та представлення їх перед всім колективом групи) Інформаційно-рефлексивний компонент проективна методика «неіснуюча тварина».

Під час аналізу рівнів сформованості соціальної компетентності у дітей дошкільного віку виявлено, що значна кількість дітей має компетентність на низькому та середньому рівнях (табл.2.1.)

Таблиця 2.1.

Рівні сформованості	ЕГ	КГ
Високий рівень	42,3%	39,5%
Середній рівень	36,7%	41,8%
Низький рівень	21%	18,7%

**Табл.2.1. Рівні сформованості соціальної компетентності
у дітей дошкільного віку**

До початку освітнього експерименту в одній групі дітей 42,3% мали низький рівень соціальної компетентності та 36,7% - середній рівень. У іншій групі також було 39,5% дітей з низьким рівнем та 41,8% - з середнім. Отже, в обох групах розподіл рівнів компетентності був однаковим, що демонструється у таблиці. Решту дітей мали високий показник соціальної компетентності і складав він у ЕГ 21% та у КГ 18,7% дітей у кожній групі.

Під час аналізу рівнів сформованості соціальної компетентності у дітей дошкільного віку за кожним компонентом, до впровадження методики, було отримано такі результати.

За когнітивним компонентом у експериментальній групі (ЕГ) дітей дошкільного віку: низький рівень – 34,7%, середній рівень – 42,6%, високий рівень – 22,7%. У контрольній групі (КГ) 31,2% дітей були на низькому рівні, 45% - на середньому, та 23,8% - на високому.

За мотиваційно-ціннісним компонентом у ЕГ: низький рівень – 34,3%, середній рівень – 49,1%, високий рівень – 16,6%. У КГ 30% дітей мали низький рівень, 48,2% - середній, та 21,8% - високий.

За поведінково-діяльнісним компонентом у ЕГ: низький рівень – 32,6%, середній рівень – 44,7%, високий рівень – 22,7%. У КГ 31% дітей були на низькому рівні, 46,7% - на середньому, та 22,3% - на високому.

За комунікативним компонентом у ЕГ: низький рівень – 39,1%, середній рівень – 42,4%, високий рівень – 18,5%. У КГ 32,4% дітей були на низькому рівні, 41,3% - на середньому, та 26,3% - на високому.

За інформаційно-рефлексивним компонентом у ЕГ: низький рівень – 48,6%, середній рівень – 37,3%, високий рівень – 14,1%. У КГ 44,5% дітей були на низькому рівні, 36,2% - на середньому, та 19,3% - на високому.

Ці результати вказують на різноманітність рівнів сформованості соціальної компетентності у дітей дошкільного віку, зокрема, підтверджують наявність варіабельності в розвитку різних компонентів компетентності.

Соціальна компетентність дітей старшого дошкільного віку є багатограним явищем, що включає різні компоненти, такі як когнітивний, мотиваційно-ціннісний, поведінково-діяльнісний, комунікативний та інформаційно-рефлексивний. Кожен із цих компонентів розвивається з різною інтенсивністю та на різних рівнях у різних дітей. Дослідження показало, що значна частина дітей старшого дошкільного віку демонструє середній або низький рівень сформованості соціальної компетентності, що вказує на потребу в уважній і цілеспрямованій роботі з їх соціальним розвитком.

Зокрема, є суттєвий відсоток дітей, які потребують підтримки у розвитку своїх когнітивних здібностей та знань про соціальне середовище, а також у формуванні мотивації та цінностей, пов'язаних з соціальною взаємодією. Також важливо зосередити увагу на розвитку комунікативних навичок та способності дітей до саморефлексії, що є ключовими для успішної соціалізації та адаптації в соціумі.

Ці результати наголошують на необхідності розробки та впровадження ефективних методик та програм, спрямованих на підтримку та розвиток соціальної компетентності у дітей старшого дошкільного віку, щоб підготувати їх до шкільного навчання та гармонійного входження у соціальне середовище.

2.3. Методика використання web-орієнтованих і мультимедійних технологій для формування соціальної компетентності дітей старшого дошкільного віку

Методика використання web-орієнтованих і мультимедійних технологій для формування соціальної компетентності дітей старшого дошкільного віку вимагає комплексного підходу. Ось кілька ключових умов та принципів, які слід враховувати:

1. Створення безпечного та стимулюючого цифрового середовища. Необхідно забезпечити безпечне, контрольоване та віково-адаптоване використання інтернет-ресурсів та мультимедійних технологій. Важливо використовувати фільтри для веб-контенту, а також навчати дітей основам цифрової безпеки.

Реалізація включає використання спеціалізованих освітніх платформ та додатків для дошкільнят. Роз'яснення дітям правил безпечного використання Інтернету. Організація навчальних занять з цифрової грамотності.

2. Інтеграція Web-орієнтованих ресурсів у освітньо-виховний процес. Використання веб-сайтів, онлайн-ігор, мультимедійних презентацій та інтерактивних завдань, що розвивають соціальні навички, емоційний інтелект, комунікативні здібності тощо.

Реалізація полягає у залученні дітей до віртуальних екскурсій, інтерактивних ігор, що виховують толерантність, співпрацю, дружбу. Використанні мультимедійних презентацій для вивчення соціальних правил та норм. Розвиток критичного мислення через обговорення цифрового контенту.

3. Розвиток інтерактивності та участі. Активізація ролі дітей у навчальному процесі через інтерактивні методики, що забезпечують зворотний зв'язок, самовираження та креативність.

Реалізація полягає у наступних кроках: Організація онлайн-групових занять та проєктів. Використання інтерактивних ігор та квестів для розвитку навичок співпраці. Впровадження діяльності, що передбачає спілкування з однолітками та дорослими в реальному часі через Інтернет.

4. Забезпечення індивідуального підходу. Адаптація веб-орієнтованих та мультимедійних ресурсів до індивідуальних особливостей, потреб та інтересів кожної дитини. Використання адаптивних освітніх програм, що враховують рівень розвитку та інтереси дитини. Надання вибору завдань та діяльностей, щоб діти могли виявити ініціативу та самостійність. Персоналізоване відстеження прогресу та зворотнього зв'язку від викладачів.

Практична реалізація програми полягала у наступних етапах.

1. Розробка навчальної програми, яка включала створення детального плану з використанням веб-ресурсів, інтерактивних завдань, відео- та аудіоматеріалів для навчання соціальних навичок.

2. Навчання педагогів, організація тренінгів для вихователів з використання ІКТ у роботі з дітьми старшого дошкільного віку.

3. Впровадження програми передбачало регулярне проведення занять, інтерактивних сесій та проєктної діяльності, використовуючи підготовлені матеріали та методики.

4. Моніторинг та оцінювання, систематичний моніторинг прогресу кожної дитини та коригування програми згідно з отриманими результатами.

Цей підхід дозволить забезпечити гармонійний розвиток соціальних навичок та компетентностей у дітей старшого дошкільного віку, враховуючи сучасні тенденції цифровізації навчання.

Також нами був запропонований комплекс тренінгових занять з використанням веб-орієнтованих і мультимедійних технологій для формування соціальної компетентності дітей старшого дошкільного віку, який включав наступні модулі.

Модуль 1: Вступ до цифрового світу

Тема: Ознайомлення з Інтернетом і мультимедіа.

Мета: Вивчення основ користування комп'ютером та Інтернетом.

Заняття: Основи користування комп'ютером. Безпека в Інтернеті.
Основи пошуку інформації в Інтернеті.

Ігри: «Моя перша клавіатура»: навчальна гра для ознайомлення з клавіатурою. «Безпечний сурфінг»: інтерактивна гра про безпечне користування Інтернетом. «Полювання за інформацією»: гра на вивчення основ пошуку в Інтернеті.

Модуль 2: Розвиток комунікативних навичок

Тема: Інтерактивні ігри та застосунки для розвитку мовлення і спілкування.

Мета: Вдосконалення умінь спілкуватися, виражати свої думки.

Заняття: Інтерактивні рольові ігри. Онлайн-зустрічі з персонажами казок. Віртуальні подорожі та спілкування з однолітками.

Вправи: «Хто говорить?»: рольова гра з використанням віртуальних масок. «Мандрівка до Казкової Країни» віртуальна зустріч з казковими героями. «Подорожуємо разом»: створення віртуальної подорожі за допомогою інтерактивної карти.

Модуль 3: Емоційний розвиток.

Тема: Мультимедійні ресурси для розпізнавання та вираження емоцій.

Мета: Розвиток емоційного інтелекту та самосвідомості.

Заняття: Інтерактивні ігри на розпізнавання емоцій. Створення цифрових історій про емоції. Відео-уроки про емоційне саморегулювання.

Ігри: «Емоційний лабіринт»: гра на розпізнавання емоцій. «Мої історії»: створення цифрових історій про власні емоції. «Емоційний калейдоскоп»: відео-уроки та вправи на саморегулювання емоцій.

Модуль 4: Розвиток соціальних навичок

Тема: Використання Інтернет-ресурсів для навчання соціальним навичкам.

Мета: Навчити дітей основам взаємодії з іншими людьми.

Заняття: Онлайн-ігри на тему дружби та співпраці. Мультимедійні презентації про правила поведінки. Інтерактивні завдання про різноманітність і толерантність.

Вправи: «Дружба онлайн»: гра на розвиток навичок дружби та співпраці. «Моє місце у світі»: мультимедійна презентація про різні культури та спільноти. «Толерантне місто»: інтерактивна гра на вивчення толерантності та різноманітності.

Модуль 5: Творчість та інновації.

Тема: Використання цифрових інструментів для розвитку творчості.

Мета: Стимулювання креативного мислення та вираження ідей.

Заняття: Створення цифрових малюнків і колажів. Використання онлайн-інструментів для музичної творчості. Розробка простих анімацій і віртуальних проєктів.

Ігри: «Цифрові художники»: створення цифрових малюнків та колажів. Вправа «Музична лабораторія»: використання онлайн-інструментів для створення музики. «Моє маленьке кіно»: створення простих анімацій і віртуальних проєктів.

Модуль 6: Підведення підсумків і рефлексія

Тема: Оцінка навичок та знань, отриманих під час тренінгу.

Мета: Аналіз здобутих знань і вмінь, планування подальшого розвитку.

Заняття: Рефлексійні онлайн-ігри та опитування. Обговорення здобутих знань і вмінь. Планування подальших кроків у навчанні.

Ігри: «Подорож моїми знаннями»: рефлексійні ігри та опитування. Вправа «Моє велике відкриття»: обговорення і презентація здобутих знань. Гра «Планувальник майбутнього»: визначення подальших кроків у навчанні.

Ці ігри та вправи допоможуть забезпечити активне залучення дітей до навчального процесу, розвиваючи їх соціальні, емоційні, комунікативні та творчі навички.

Після завершення впровадження методики була проведена повторна оцінка рівнів сформованості соціальної компетентності дітей старшого дошкільного віку. Використані компоненти соціальної компетентності та їх показники виявилися зручними та надійними для оцінки цих рівнів. Після формувального етапу експерименту, за когнітивним компонентом, 17,2% дітей з експериментальної групи (ЕГ) та 27,5% з контрольної групи (КГ) мали «низький» рівень компетентності. За мотиваційно-ціннісним компонентом, «низький» рівень мали 19,3% дітей ЕГ та 28,7% КГ. За поведінково-діяльнісним компонентом, «низькі» показники мали 12,5% ЕГ та 26,5% КГ. За комунікативним компонентом, «низький» рівень мали 9,1% ЕГ та 35,9% КГ. За інформаційно-рефлексивним компонентом, «низький» рівень мали 15,4% ЕГ та 43,6% КГ.

Ці результати показали певні позитивні зміни в сформованості соціальної компетентності дітей в ЕГ. Зокрема, було зафіксовано зменшення дітей з «низьким» рівнем компетентності з 37,8% до 14,7%, а також зростання дітей із «середнім» та «високим» рівнями: «середній» рівень зріс з 42,2% до 52,7%, а «високий» - з 18,9% до 32,6%. Ці зміни відображені на графіку рис. 2.2.

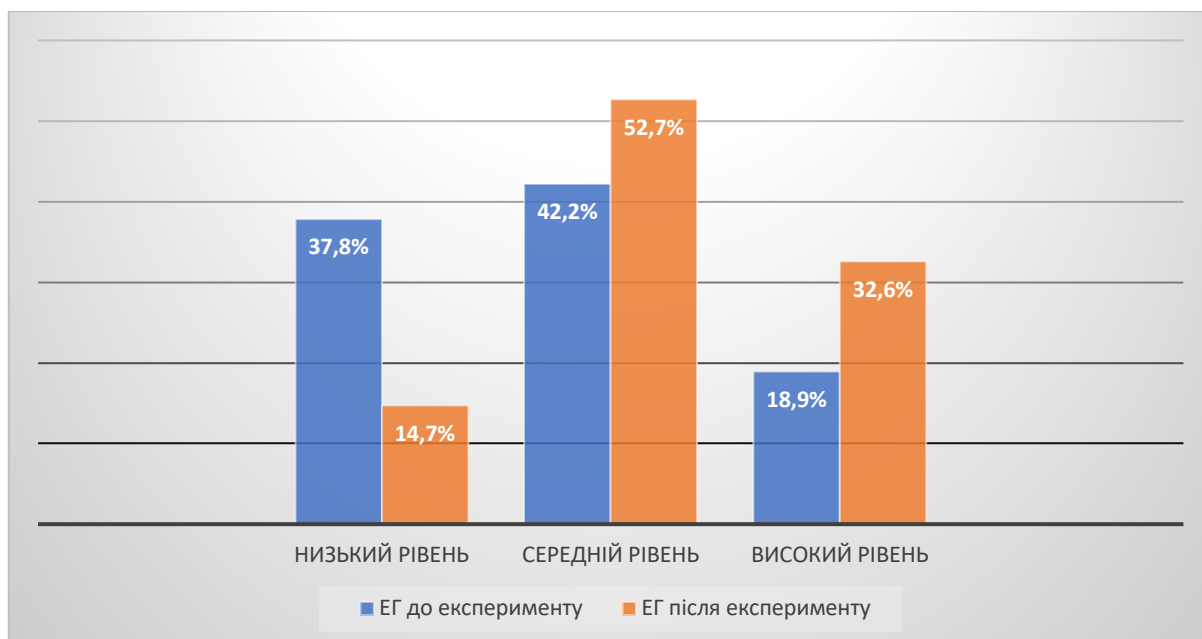

Рис. 2.2. Рівні сформованості соціальної компетентності дітей ЕГ після експерименту

За результатами експерименту, розподіл дітей за рівнями компетентності в КГ змінився, проте ці зміни були менш виражені порівняно зі змінами в ЕГ.

Отже, методика використання web-орієнтованих і мультимедійних технологій виявилася ефективною для формування соціальної компетентності у дітей старшого дошкільного віку. Результати показали позитивні зміни в усіх компонентах соціальної компетентності, що свідчить про значне поліпшення у розвитку комунікативних навичок, емоційного інтелекту та критичного мислення у дітей. Використання інтерактивних технологій, які включають освітні ігри та мультимедійні презентації, забезпечило різноманітність інструментів для розвитку та залучення дітей. Індивідуальний підхід у використанні технологій допоміг адаптувати навчальний матеріал до потреб кожної дитини, збільшуючи їх мотивацію та залученість до навчання. Успіх методики також залежав від компетентності та активної участі вихователів, підкреслюючи необхідність їх навчання та підтримки у використанні цифрових інструментів. Загалом, поєднання

традиційних методів виховання з інноваційними технологіями сприяло розвитку глибокого розуміння соціальних взаємодій та норм у дітей, що є ключовим для їхнього всебічного розвитку.

Аналізуючи результати експерименту, можна зробити висновок, що після формувального етапу відбулося значне покращення в рівнях соціальної компетентності дітей у експериментальній групі (ЕГ). Спостерігається зниження відсотка дітей з низьким рівнем компетентності по всіх компонентах, що свідчить про ефективність застосованих педагогічних методів або виховних впливів. Особливо помітно це на прикладі комунікативного та інформаційно-рефлексивного компонентів, де відсоток дітей з низьким рівнем знизився в ЕГ відповідно на 26,8% та 28,2%. Це свідчить про ефективність заходів, спрямованих на розвиток комунікаційних навичок та рефлексивного мислення.

Також відзначається зростання кількості дітей із середнім та високим рівнями компетентності в ЕГ, що вказує на загальне покращення соціальної компетентності в цій групі. Зокрема, збільшення відсотка дітей з високим рівнем з 18,9% до 32,6% є особливо значущим, оскільки відображає здатність дітей дошкільного віку досягати вищого рівня соціальних навичок.

Ці результати свідчать про успішність застосованих методик та підходів у роботі з дітьми дошкільного віку, зокрема в контексті розвитку їх соціальної компетентності. Вони також підкреслюють важливість цілеспрямованих педагогічних зусиль для стимулювання всебічного розвитку дітей на цьому важливому етапі їх життя.

ВИСНОВКИ

Отже, провівши дослідження ми можемо зробити наступні висновки:

На основі аналізу різноманітних підходів до тлумачення поняття соціальної компетентності, можна зробити висновок, що це є комплексна характеристика особистості, яка включає здатність до ефективного спілкування, розуміння та адаптації до соціального середовища, а також уміння взаємодіяти з іншими людьми. Соціалізація, як важливий аспект соціальної компетентності, відображає процес засвоєння індивідом соціальних норм, цінностей та ролей. Ключовими елементами соціальної компетентності є емпатія, гнучкість, здатність до конструктивної взаємодії, розуміння соціальних структур та адаптація до змін у суспільстві. Ця компетентність є фундаментальною для особистісного розвитку та ефективної взаємодії в соціумі.

У контексті розвитку соціальної компетентності дітей дошкільного віку, ключовими аспектами є їх здатність до самостійності, активної соціальної поведінки, розвиток емоційно-почуттєвих навичок, мотиваційно-ціннісного та діяльнісно-поведінкового компонентів. Ефективне використання медіа та технологій може позитивно впливати на ці аспекти, пропонуючи освітні ресурси та інструменти для розвитку важливих навичок. Водночас важливо збалансувати вплив цифрових технологій, контролювати час використання та забезпечувати доступ до якісного контенту. Розвиток соціальної компетентності у дошкільнят є фундаментальним для їхнього загального розвитку, підготовки до шкільного життя та адаптації у суспільстві.

Проблема готовності педагогічних кадрів до використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у роботі з дітьми дошкільного віку є ключовою у контексті сучасної освіти. Ця готовність передбачає не лише наявність технічних знань та вмінь, але й розуміння педагогічних методів та психології дитини, а також здатність інтегрувати

ІКТ у навчальний процес. Важливим аспектом є постійний професійний розвиток педагогів, адаптація до нових викликів сучасного освітнього середовища та розвиток позитивного ставлення до ІКТ.

Розвиток соціальної компетентності у дітей дошкільного віку через використання ІКТ вимагає особливої уваги до вибору якісного освітнього контенту та забезпечення безпеки дітей у цифровому просторі. Ефективне використання ІКТ може збагатити навчальний процес, роблячи його більш інтерактивним та привабливим для дошкільнят, а також сприяти розвитку важливих навичок і компетенцій. Однак, для цього необхідно, щоб педагоги мали не лише відповідні технічні навички, а й розуміли, як найкраще інтегрувати ці технології у виховний процес.

Готовність педагогічних кадрів до ефективного використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у роботі з дітьми дошкільного віку є ключовим аспектом сучасної освіти. Це означає не тільки володіння технічними знаннями і вміннями, але й розуміння педагогічних методів і психології дітей, а також здатність інтегрувати ІКТ у навчальний процес. Ефективне використання ІКТ може збагатити освітній процес, роблячи його більш інтерактивним та привабливим, а також сприяти розвитку важливих навичок і компетенцій у дітей. Однак, важливо також забезпечити баланс між використанням ІКТ та іншими методами викладання, а також звертати увагу на безпеку та якість контенту. В цілому, готовність педагогічних кадрів до використання ІКТ у ЗДО є важливою складовою сучасної освіти, що вимагає постійного професійного розвитку та адаптації до нових викликів освітнього середовища.

Соціальна компетентність у дітей старшого дошкільного віку є фундаментальним аспектом їх розвитку, оскільки вона сприяє формуванню здатності до ефективної взаємодії в соціумі. Основні компоненти соціальної компетентності, включаючи когнітивний, мотиваційно-ціннісний, поведінково-діяльнісний, комунікативний та інформаційно-рефлексивний,

відіграють важливу роль у всебічному розвитку дитини. Дослідження показало, що багато дітей мають середній або низький рівень соціальної компетентності, що підкреслює необхідність цілеспрямованої освітньої роботи в цій сфері. Важливо, щоб педагогічні підходи та програми для розвитку соціальної компетентності були адаптовані до вікових особливостей дітей дошкільного віку, забезпечуючи гармонійний розвиток їх особистісних, комунікативних та соціальних навичок. Врахування цих аспектів є ключовим для підготовки дітей до шкільного життя та успішної адаптації в суспільстві.

Згідно з результатами дослідження, методика використання web-орієнтованих і мультимедійних технологій для формування соціальної компетентності у дітей старшого дошкільного віку дала наступні позитивні зміни, а саме зниження дітей з низьким рівнем компетентності: В експериментальній групі (ЕГ) після застосування методики спостерігалось зниження частки дітей з низьким рівнем компетентності з 37,8% до 14,7%.

Зростання дітей з середнім та високим рівнями компетентності: В ЕГ середній рівень компетентності зріс з 42,2% до 52,7%, а високий рівень з 18,9% до 32,6%.

Було відмічено поліпшення у розвитку комунікативних навичок, емоційного інтелекту, критичного мислення та інших аспектів соціальної компетентності.

Використання інтерактивних технологій, включаючи освітні ігри та мультимедійні презентації, забезпечило різноманітність інструментів для розвитку та залучення дітей. Адаптація навчального матеріалу до індивідуальних потреб кожної дитини сприяла підвищенню мотивації та залученості дітей до навчання. Важливу роль в успіху методики відіграла компетентність вихователів та їх активна участь у використанні цифрових інструментів.

Ці результати свідчать про ефективність застосування сучасних технологій у розвитку соціальної компетентності дошкільнят, підкреслюючи їх важливість для всебічного розвитку дітей у сучасному інформаційному суспільстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аблітарова А. Р. Особливості статевої соціалізації дошкільників різних етнічних груп : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.08 «Дошкільна педагогіка».К., 2010.23 с.

2. Айзенбарт М.М. Формування соціально-комунікативної компетенції дітей старшого дошкільного віку в процесі ігрової діяльності: автореферат дис. кандидата пед. наук 13.00.08.Одеса.2016.22 с.

3. Айзенбарт М. М. Формування соціально-комунікативної компетенції старших дошкільників крізь призму ігрової діяльності .Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр. Запоріжжя, 2013. Вип. 29 (82). С. 417- 422.

4. Айзенбарт М. М. Формування соціально-комунікативної компетенції старших дошкільників як педагогічна проблема. Молодь і ринок. 2014. № 1 (108). С. 119 - 123. 7. Алеко О.А. Роль дошкільного навчального закладу у формуванні первинного соціального досвіду дитини: вебсайт URL://http://nbuv.gov.ua/znpbdpu_2013_3_4.pdf

5. Антонова О. Є. Теоретико-методологічні засади навчання обдарованих студентів у педагогічних університетах : автореф. дис. док. пед. наук. Київ, 2008. 42 с.

6. Апостолова Г. В. Про наслідки використання електронної техніки для розвитку здібностей дитини / Г. В. Апостолова. // Практична психологія та соціальна робота. – 2003. – № 9 – 10. – С. 1–3.

7. Базовий компонент дошкільної освіти /Науковий керівник: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; Авт. кол-в: Богуш А.М., Беленька Г. В., Богініч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П., Ільченко Т. С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М. А., Низковська О. В., Панасюк Т. В., Піроженко Т. О., Поніманська Т. І., Сідельнікова О. Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. К.: Видавництво, 2012. 26 с.

8. Баранов В. В. Психолого-педагогічні умови формування соціальної компетентності вихованців закладів соціальної реабілітації. Проблеми загальної та педагогічної психології : зб. наук. пр. 2011. 13, Ч. 5. С. 7-13.

9. Березан В. І. Використання феномену кіберсоціалізації студентської молоді в підготовці майбутнього соціального педагога / Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології : науковий журнал. Суми, 2015. № 8 (52). С. 247–254.

10. Бібік Н.М. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування. Компетентнісний підхід в освіті: світовий досвід та українські перспективи; Бібліотека освітньої політики [під заг. ред. О.В.Овчарук]. К.: «К.І.С.», 2004. с.47-52

11. Биков В. Засоби інформаційно – комунікаційних технологій єдиного інформаційного простору України: монографія / В. Биков – К.: Педагогічна думка, 2010.- 160 с.

12. Богуш А, Варяниця Л., Гаврик Н., Курінна С., Печенко І. Діти і соціум: особливості соціалізації дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Луганськ, 2006 р.368 с.

13. Богуш А. М. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі. К. : Слово, 2008. 408 с. Бібліогр.: с. 397-403.

14. Бондаровська В. М. Людина у світі інформаційно-комунікаційних технологій / В. М. Бондаровська, Н. І. Пов'якель // Психолог. – № 25 (169). – 2005. – С. 5–9.

15. Борбич Н. Критерії та показники сформованості соціальної компетентності. Молодь і ринок.2016. № 9.С. 79-83.

16. Великий тлумачний словник сучасної української мови. - К.; Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2002. — 1440 с.

17. Вовковінська Н. Про стан інформатизації освіти в Україні / Н. Вовковінська // Інформатика. – 2003. - № 21 (24). – С.18-19.

18. Воронковська М. О. Використання інформаційних технологій у дошкільній освіті / М. О. Воронковська, Т. А. Сиротенко, С. В. Панченко // Дошкільний навчальний заклад. - 2012. - № 3. - С. 2-12.

19. Глосарій. Інформаційно-комунікаційні технології: основні терміни та поняття / Глосарій // Вихователь-методист дошкільного закладу – 2013. – №7. – С. 77 – 78.

20. Грама Н. М. Педагогічний вплив як засіб навчання економічної грамоти / Н. М. Грама // Наука і освіта, – 2001. – № 5. – С. 25–28.

21. Даценко Т.О. Інформаційно-комунікативні технології в дошкільній освіті: перспективи та ризики впровадження / Даценко Т.О. // Наукові записки НПУ ім. М. Гоголя. – Серія психологопедагогічні науки. – 2012. – № 3. – С. 1820-1823.

22. Діти і соціум: Особливості соціалізації дітей дошкільного та молодшого шкільного віку: монографія / Богущ А. М., Варяниця Л. О., Гавриш Н. В. та ін. ; за заг. ред. Гавриш Н. В. - Луганськ : Альма-матер, 2006. –368 с.

23. Дорошенко З. Складові інформаційно-освітнього середовища сучасного дитячого садка / З. Дорошенко // Дитячий садок. – 2011. - № 3. – С.10-12.

24. Дуткевич Т.В. Дитяча корекційно-розвивальна психологія. Навч. посібник Т.В. Дуткевич. К.: Центр учбової літератури, 2017. 304с. 6. Дуткевич Т.В. Дошкільна психологія: Навч. посібник Т.В. Дуткевич. К.: Центр учбової літератури, 2007.

25. Дятленко Н. Самоповага дітей. Н. Дятленко. К.: Шкільний світ, 2007. 120с.

26. .Енциклопедія освіти / АПН України; В.Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

27. Ємчик О.Г. Інформаційні технології у дошкільній освіті : навчально-методичний посібник. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 200 с.

28. Єресько О. Освіта в Україні: курс - на ефективне використання інформаційно-комунікаційних технологій / О. Єресько // Виховательметодист дошкільного закладу. - 2012. - № 1. - С. 4-5.

29. Єрмаков І.Г. Педагогіка життєтворчості: орієнтири для ХХІ століття. Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство: наук.- метод. зб./ за ред. кол. Н.Софій, І.Єрмаков та ін. Київ, 2008. с. 58-72

30. Карпенко Н.В. Діагностика психічного розвитку дітей в роботі педагога (вчителя, вихователя) Н.В. Карпенко. К.: Каравела, 2008. 192с.

31. Квас О. Організаційно-педагогічні умови формування соціально-комунікативної компетенції старших дошкільників засобами ігрової діяльності. Молодь і ринок. 2015. № 7. С. 6-12.

32. Ковальова О. А. Модель соціально комунікативної компетентності. Освіта та розвиток обдарованої особистості. 2014. № 11. С. 27-33.

33. Кожухівська В.Д. Специфіка формування соціальної компетентності у дітей старшого дошкільного віку. «Студентський науковий вимір соціально-педагогічних проблем сьогодення»: збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції/ за заг.ред.:О.В.Лісовця. Ніжин: НДУ ім. М.Гоголя, 2018. с.238-240

34. Костриця Л.М. Дитина в кризовому соціумі Л.М. Костриця. К.: Шкільний світ, 2016. 136с.

35. Кравець Г. Емоції та спілкування Г. Кравець Дошкільне виховання. 2004. №2. С.21-23. 13.

36. Крамченкова В.О. Психодіагностика розвитку дошкільників: старший вік. В.О. Кравченкова. Х.: Ранок, 2013. 192с.

37. Кузьменко В. У. Соціальна компетентність дошкільнят: особливості та шляхи розвитку. Дошкільне виховання. 2001. № 9. С. 15– 20.

38. Ладивір С. Індивідуалізація виховання дитини в дитячому садку / С. Ладивір // Дошкільне виховання. – 2002. – № 1. – С. 14–15.

39. Леус І. Створення мультимедійної презентації / І. Леус // Вихователь-методист дошкільного закладу. - 2012. - № 8. - С. 50-55.

40. Литвинова С. Г. Формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх хореографів: констатувальний етап / Інформаційні технології та засоби навчання. Вип. 5. 2008. С.52-60.

41. Литвишко О.М. Формування основ соціальної компетентності дітей 5-6 років засобами казки в дошкільних навчальних закладах: дис. кандидата пед. наук 13.00.07/О.М. Литвишко. Переяслав-Хмельницький, 2019. с.286.

42. Максимова О.О. Формування соціальної компетентності дитини дошкільного віку як запорука її успішної адаптації до навчання в школі / О.О.Максимова // Педагогічна освіта: теорія і практика. Збірник наукових праць / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАПН України [гол. ред. Лабунець В.М.]. – Вип.20 (1-2016). – Ч.2. – Кам'янець-Подільський, 2016. – С. 229 – 234

43. Марковська Т.В. Стан і перспективи впровадження ІКТ в практику дошкільної освіти / Т.В. Марковська // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2012. - № 1. – С. 29-32.

44. Матвієнко С. І. Методика формування у дошкільників соціальної компетентності : навч.-метод. посіб. Ніжин : Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2012. 106 с. 54.

45. Орієнтир – особистість // Дошкільне виховання. – 2008. – № 4. – С. 7–8.

46. Павленко О.М. Теоретично-психологічні основи дослідження соціальної компетентності дошкільників. Збірник наукових праць ККПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України. Проблеми сучасної психології. 2010. Вип. 10. С. 534–544.

47. Панченко А. Модернізація освітнього процесу у ДНЗ в умовах інформатизації освіти / А. Панченко // Вихователь - методист дошкільного закладу. - 2012. - № 1. - С. 11-15.

48. Пасічніченко А. В. Підготовка майбутніх вихователів до формування соціально комунікативної компетентності дошкільників. Вісник Черкаського університету. Серія: педагогічні науки. 2017. Випуск № 11. С. 97–103.

49. Петрова О.Ю. Удосконалення інформаційно-комунікаційної компетентності педагогів дошкільного навчального закладу / О. Петрова, Л.Погорелова // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2012. – № 5. – С. 71 – 77.

50. Петрунько О. Сучасна дитина в медіапросторі / О. Петрунько // Педагогічна газета. – 2009. – Липень.– № 7 – С. 6.

51. Поніманська Т.І. Основи дошкільної педагогіки : навч. посібник / Т.І.Поніманська. – К.: Абрис, 1998. – 448 с.

52. Рогальська І.П. Соціалізація особистості у дошкільному дитинстві: сутність, специфіка, супровід: монографія. К.: Міленіум, 2008. 400 с.

53. Розов В. І. Методики оцінки і самооцінки адаптивних індивідуально-психологічних властивостей особистості. Практ. психологія та соц. робота. 2007. № 6. С. 30 – 48.

54. Савченко М. В. До проблеми формування основ життєвої компетентності у дітей старшого дошкільного віку // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. / Гол. ред. Мартинюк М. Т. Умань, 2007. Частина 2. С. 185–191.

55. Садова Н. Можливості Microsoft Office у роботі вихователя-методиста / Н. Садова // Вихователь-методист дошкільного закладу. - 2012. - № 1. - С. 19-26.

56. Семенова Н. Становлення соціальної компетентності дітей старшого дошкільного віку. Реформування дошкільної освіти та

становлення життєвої компетентності дошкільника: матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф. (28-29 трав. 2008 р.). Луцьк, 2008. С. 82-87.

57. Семчук С. І. Особливості впливу друкованих засобів масової інформації на соціалізацію дітей дошкільного віку / С. І. Семчук // зб. наук. праць. Педагогічні науки.– Херсон: Видавництво ХДУ, 2009. – Вип. 51. – С. 384–387.

58. Свириденко О. Навчання ХХІ століття: ІКТ-компетентність педагогів / О. Свириденко // Вихователь-методист дошкільного закладу. - 2012. - № 1. - С. 7-10.

59. Соціальна педагогіка: підручник. / за ред. проф. Капської А. Й. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 486 с.

60. Степанова Т. М. Сутність поняття «Зміст освіти» в теорії дошкільної педагогіки / Т. М. Степанова // зб. наук. праць. Педагогічні науки.– Херсон : Видавництво ХДУ, 2009. – Вип. 51. – С. 104–110.

61. Стойко О. Інформаційно-комунікаційні технології в роботі дитсадка / О. Стойко, Є. Ліпанова // Палітра педагога. - 2012. - № 6. - С. 5-7.

62. Тарабасова Л. Г. Виховуємо соціально компетентного дошкільника: Дніпропетровськ, 2016.

63. Українське дошкілля. Програма розвитку дітей дошкільного віку / О. І. Біланта ін. Тернопіль : Мандрівець, 2013. 264 с.

64. Усеїнова, Е. В. Використання сучасних інформаційнокомунікаційних технологій в педагогічному процесі ДНЗ в умовах реалізації ФГОС ДО / Е. В. Усеїнова. - Текст: безпосередній // Молодий вчений. - 2018. - № 2 (188). - С. 156-158.

65. Фадєєва Т. О. Інформатизація навчально-виховного процесу дошкільного навчального закладу / Т. О. Фадєєва // Наукові записки КДПУ. Серія: Педагогічні науки / ред. кол.: В. В. Радул [та ін.]. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. – Вип. 109. – С. 152– 159.

66. Халілова Ф.С. Інформаційні технології в професійній діяльності вчителя початкової школи. / Під редакцією Н.В. Апатової. – Сімферополь, «ДОЛЯ», 2009. – 240 с. 37. Хмарні сервіси Google в роботі керівника закладу дошкільної освіти: навчальний посібник. Хрипун В.- Полтава: ПУЕТ, 2019. -153 с.

67. Харькова Є. Дошкільник у сучасному соціальному середовищі та особливості взаємодії. Вісник Інституту розвитку дитини. Сер. : Філософія, педагогіка, психологія. 2014. Вип. 32. С. 99-105.

68. Чекан О.І. Застосування комп'ютерних технологій у професійній діяльності вихователя дошкільного навчального закладу: навчальний посібник / О.І. Чекан. – К.: Видавничий дім «Слово», 2015. – 184 с.

69. Шахрай В.М. Соціальна компетентність особистості в науковій літературі. Соціальні виміри суспільства : збірник наукових праць. Вип. 11. К. : Інститут соціології НАНУ, 2008. С.352–362

70. Шишова О. М. Розвиток соціальної компетентності дітей за різними програмами дошкільної освіти. Український психологічний журнал № 2. 2016.с.134-143

ДОДАТКИ*ДОДАТОК А***«Соціометрія» Дж.Морено****(для визначення рівня соціальної компетентності)**

ІНСТРУКЦІЯ: «Діти, я хочу розсадити Вас, враховуючи Ваші побажання. Для цього напишіть на листках спочатку прізвище того учня, з ким би Ви хотіли сидіти в першу чергу, потім прізвище того, з ким би Ви хотіли сидіти разом, якщо з першим не вийде, потім прізвище того однокласника, з ким би Ви хотіли сидіти, якщо не вдасться посадити Вас ні з першим, ні з другим. Листки обов'язково підпишіть».

Примітка: Інструкцію можна видозмінювати в залежності від індивідуальних особливостей піддослідних. За одержаними результатами опитування будується соціоматриця. По вертикалі записують прізвища всіх членів групи, які брали участь в дослідженні, по горизонталі - тільки їхні номери. Вибори позначають хрестиком на перетині відповідного рядка з прізвищем того, хто вибирає, і стовпчика з номером вибраного. Взаємні вибори позначають в таблиці кружечком (хрестик в кружечку).

Аналіз результатів

На основі даних соціоматриці по кожному стовпчику підраховують кількість отриманих кожним членом групи виборів, а також кількість взаємних виборів.

На основі даних соціоматриці будується соціограма — карта соціометричних виборів, яка складається із чотирьох концентричних кіл. В першому колі (внутрішньому) наносять символічні позначення піддослідних, які отримали найбільшу кількість виборів (особи жіночої статі позначаються кружечком, чоловічої — трикутником); у другому — які отримали половину і більше половини від найбільшої кількості виборів; у

третьому — які отримали менше половини від максимальної к і кількості виборів; у четвертому — які не отримали жодного вибору.

Примітка: Розміри соціограми в діаметрі повинні бути не менші листка із учнівського зошита.

Досліджувані, які потрапили до першого (лідери) та другого (ті, кому надають перевагу) кола, займають сприятливе положення в колективі; в третьому (прийняті) і, особливо, в четвертому (ізолювані) колах - несприятливе.

На основі даних соціометричного дослідження можна визначити такі діагностичні показники:

1. РСВ - рівень сприятливих взаємин, який визначається на основі соціограми:

високий, якщо в I і II статусних категоріях піддослідних більше, ніж у III та IV, тобто, якщо в групі більшість її членів знаходяться у сприятливому положенні;

середній рівень фіксують тоді, коли у I-II і III-IV категоріях кількість піддослідних приблизно однакова;

низький РСВ відмічається при переважанні в групі піддослідних із низьким статусом (III-IV категорій).

2. КВ — коефіцієнт взаємності чи «Індекс групової згуртованості» визначається за такою формулою:

$$КВ = R1/R100\%, K$$

Де R1 — кількість взаємних виборів, R - загальна кількість виборів.

3. П - індекс ізоляції визначається за формулою:

$$П = 1/n$$

Де I - кількість ізолюваних в класі, n — загальна кількість дітей в групі.